

Pohľady

Z OBSAHU:

JURAJ KUKURA
O ÚLOHÁCH
DIVADLA

NAŠI KRAJANIA
V BULHARSKU

JOZEF KRONER
90. VÝROČIE
NARODENIA

JÚLIUS SATINSKÝ
A JEHO
LISTY OLGE

HOMEOPATIA
(NIELEN) NA
DOMA

SLOVENSKÉ
KRASLICE

KLUBOVÉ
VEČERY

HELENA OPITZ

ADRIANA
MACHÁČOVÁ

MARTINA
SOLČANSKÁ

KLÁŠTOR
KLOSTERNEUBURG

ARTDAYS 2014

NAŠA PANI VILMA

Viete, koľko uplynulo rokov medzi týmito dvomi fotografiami? Na prvej má pani Vilma štyri rôčky, na druhej fotografii je na prahu krásneho životného jubilea – deväťdesiatich rokov!

Fotografie: archív redakcie

Pani Vilmu Zúbek pozná v našom spolku hádam každý. No nie všetci vedia, že je viedenskou rodáčkou a že tú svoju slovenčinu s nezameniteľným záhoráckym dialektom dostala do vienka od svojich rodičov, ktorí prišli do Viedne za službou. Hoci dnes musí len pomaličky, s pomocou paličky stúpať na prvé poschodie, nevynechá ani jediný náš program! Za jej optimizmom a iskrou v očiach sa dá tušiť silný charakter, ktorý počas svojej životnej púte toľkokrát prejavila. Napríklad keď ako jediná z triedy na obchodnej akadémii nevstúpila do radov mládežníckej organizácie Hitlerjugend, potom keď v roku 1951 organizovala tajný útek svojho budúceho manžela Karola cez hranice a spolu museli čeliť častým návštevám tajných agentov, alebo keď viackrát prepravovala na Slovensko vo svojom plne naloženom aute veci, ktoré slovenskí emigranti chceli poslať svojej rodine a priateľom...

Pani Vilmu si v spolku obľúbili mnohí – starí aj mladí, všetci oceňujú jej temperament a priamosť. A mnohí jej úprimne závidíme jej optimizmus, dobrú náladu, s ktorou si vie vychutnať príjemné chvíle života, trebárs aj pri poháriku dobrého vína v kruhu našich krajanov. Ako sama hovorí, s postupujúcim vekom sa na všetko pozerá ináč, netreba si robiť toľko starostí a nebrať niektoré veci príliš vážne. Možno aj vďaka tomuto svojmu postoju sa pani Vilma Zúbek dožíva svojho významného jubilea, ku ktorému jej všetci srdečne blahozeláme a prajeme, aby ju neopúšťalo ani zdravie ani dobrá nálada, aby sme sa ešte dlho mohli tešiť z jej prítomnosti aj na našich spolkových podujatiach.

Výbor RSKS a redakcia Pohľadov

Obsah

- 4 JURAJ KUKURA**
ÚLOHOU DIVADLA JE REZONOVAŤ S DOBOU, LÁMAŤ TABU
A BYŤ V POZITÍVNO M KONFLIKTE S MOCO U | *Ingrid Fux*
- 6 ČESKOSLOVENSKÝ KLUB V BULHARSKU** | *Ingrid Žalneva*
- 8 SLOVENSKÝ CHARLIE CHAPLIN** | *Martina Víglaská*
- 10 MOJE POSLEDNÉ INTERVIEW S JÚLIUSOM SATINSKÝM** | *Dado Nagy*
- 12 LUCIA SATINSKÁ** | *Dado Nagy*
- 14 HOMEOPATIA (NIELEN) NA DOMA** | *Ingrid Fux*
- 16 KRASLICE**
MALÉ UMELECKÉ DIELKA S DLHOU TRADÍCIOU | *Ingrid Žalneva*
- 19 FÖRDERUNG DES ZWEISPRACHIGEN UNTERRICHTS
IM NATIONALRAT** | *Vlado Mlynár*
- 20 VEČER TROCH MÚZ** | *Edith Veith*
- 21 POVALENTÍNSKE ČÍTANIE** | *Ingrid Žalneva*
- 22 VIEDEŇ**
MESTO, KTORÉ MYSLÍ NA DETI | *Ingrid Žalneva*
- 23 VOLKSGRUPPENBEIRAT DER WIENER SLOWAKEN** | *Vlado Mlynár*
PREJŠŤ TESNOU BRÁNOU
JEDINÝ ZMYSLUPLNÝ CIEĽ ČLOVEKA | *Martin Jančuška*
- 24 KLÁŠTOR KLOSTERNEUBURG**
KDE SA STRETÁVAJÚ NEBO A ZEM | *Jana Gregor-Rogler*
- 27 LYŽOVANIE PRE PAMÄTNÍKOV** | *Vlado Mlynár*
SPOMIENKA NA FAŠIANGY | *Ingrid Žalneva*
- 28 FAŠIANGY SO ŠAŠOM MAROŠOM** | *DETSKÁ STRÁNKA* | *Elena Mandik*
- 29 NOVÁ AKTIVITA V SOVE!**
KURZ KREATÍVNEHO TANCA | *DETSKÁ STRÁNKA* | *Elena Repka*
SOVÍČAT PRIBÚDA! | *DETSKÁ STRÁNKA* | *Mária Kolek*
- 30 ARTDAYS 2014 KREATÍVNY VÝTVARNÝ TÝŽDEŇ** | *Zuzana Lettner*

POĎAKOVANIE

Ďakujeme aj touto cestou pánovi **Petrovi Pastrňákovi** za darovanie slovenských kníh - najmä detských a odborných jazykovedných - do našej spolkovkej knižnice. Knihy sú k dispozícii v kancelárii spolku. Veríme, že zaujmú hlavne našich najmenších, ktorí sa počas sobotňajších dopoludní zdokonaľujú v slovenčine - rodnom jazyku svojich rodičov - v našich spolkových priestoroch.

Milí čitatelia Pohľadov!

Konzultačná spoločnosť Mercer, jedna z vedúcich obchodných inštitúcií na svete, zostavuje každý rok zoznam miest podľa kvality života. Jej prieskum mapuje politickú stabilitu, ekonomiku, životné prostredie, zdravotnícku starostlivosť, školstvo,

bezpečnosť, infraštruktúru, úroveň služieb a pod. v 223 mestách na celom svete. Najlepším mestom pre život bola v tomto roku vyhlásená Viedeň, ktorá svoje prvenstvo potvrdila už po tretí raz!

Viacerí to pokladajú už za samozrejmosť, že sa Viedeň spolu s Zürichom a Ženevou objavujú na najvyšších priečkach v tomto hodnotení. Nevieť ako vy, ale ja to beriem ako veľké privilegium, že môžem žiť v tomto top meste a že v ňom môžu vyrastať aj moje deti. Práve nad tým, aké možnosti rakúska metropola ponúka svojim najmladším obyvateľom, som sa zamyslela v dnešnom čísle na strane 22. Navyše si treba tiež uvedomiť, že okrem tejto pestrej ponuky majú naše deti práve vo Viedni možnosť stále sa zdokonaľovať v jazyku svojich rodičov či prarodičov. Slovenčina sa vyučuje na niekoľkých tunajších školách, okrem toho môžu deti navštevovať hodiny slovenčiny aj v našich spolkových priestoroch a hlavne si môžu svoju slovenskú slovnú zásobu rozširovať navštevovaním podujatí, ktoré organizuje školský spolok SOVA.

Za všetky výhody, ktoré mi Viedeň poskytuje, sa jej snažím odplácať aspoň tým, že uprednostňujem mestskú dopravu a poctivo triedim odpad. Na prvý pohľad sú to maličkosti, ale práve v oblasti životného prostredia má rakúska metropola ešte čo doháňať. V tejto kategórii totiž získala najhoršie hodnotenie, až 44. miesto! V rámci spomínanej štúdie sa však hodnotí celkovo až 39 skupín kategorizovaných faktorov. Až v desiatich z nich obstála Viedeň na 1. mieste!

Zaujímá vás, ako v štúdiu dopadlo hlavné mesto Slovenska? Bratislava sa síce prepracovala do prvej stovky, skončila však takmer na chvoste – v prieskume kvality života jej patrí 85. priečka. Zo susedných krajín sa najlepšie umiestnila Praha (69.), Budapešť (74.) a Varšava (84. miesto). V celosvetovom meradle sa na konci rebríčka ocitol iracký Bagdad.

Milí priatelia, ktorí žijete vo Viedni, verím, že aj vy máte dobrý pocit a že si vážite, že môžete žiť v meste, kde sa snúbi imperiálne dedičstvo s moderným, pulzujúcim tempom, v meste, kde je zážitkom už len posedenie v kaviarničke pri šálke melange a kúsku dobrej torty, v meste, kde ešte nájdete zelené vinohrady, kde si v heuriger môžete dať pohár kvalitného vína a šniceľ cez celý tanier, v meste s veľkou ponukou bállov, hudobných a iných kultúrnych podujatí, v meste s chutnou pitnou vodou... a to som s tým vymenúvaním viedenských atrakcií, zvyšujúcich kvalitu nášho života, zďaleka neskončila...

Ingrid Fux

ÚLOHOU DIVADLA JE REZONOVAŤ S DOBOU, LÁMAŤ TABU A BYŤ V POZITÍVNYM KONFLIKTE S MOCO

Keď bol Juraj Kukura pred 29 rokmi nútený emigrovať, rozhodoval sa, či bude hercom, alebo taxikárom... Dnes patrí v Nemecku k obľúbeným divadelným a televíznym hercom. Od roku 2002 je riaditeľom bratislavského divadla Aréna. Charizmatický herec s nezameniteľným hlasom prijal 13. marca 2014 pozvanie do nášho spolku. Pre tých, ktorí na besedu nemohli prísť, prinášame rozhovor, v ktorom nám populárny herec poskytol vyčerpávajúce odpovede na naše zvedavé otázky.

JURAJ KUKURA

Fotografie: Jozef Macura

Herec a riaditeľ Divadla Aréna Juraj Kukura

Aké boli vaše herecké začiatky? Cesta, ktorá viedla k tejto dráhe, bola kľukatá či viac-menej priamočiara?

Nikdy som nesníval o hereckom povolání, ani som si nemyslel, že by som sa vybral touto cestou. Malo to jednoduchý dôvod, nevedel som povedať „r“. Tým bolo pre mňa všetko, čo s rečovým prejavom súvisí, pasé. V praxi sa to prejavovalo už pri obyčajnom recitovaní básničiek, všetky tieto aktivity boli pre mňa vždy odpísané. Celé sa to ale nejako zlomilo v mojich osemnástich rokoch, keď zrazu to „r“ naskočilo. No a potom do toho prišiel kasting na film Ivana Baladu Tri gaštanové kone. Mal tam ísť môj kamarát, ktorý to však vzdal, a tak som sa na kasting vybral namiesto neho a vyhral som. Dostal som hlavnú rolu. Od tohto obdobia sa datuje aj môj vrúcny vzťah k umeniu. Filmovanie sa mi zapáčilo a pomaly som začal rozmyšľať, že to by mohla byť cesta, ktorou by bolo dobré vybrať sa. Samozrejme, že zo začiatku som videl hlavne pozitívne stránky tohto povolania, nádherné prostredie, v tomto prípade to bola krásna oravská príroda, taktiež som sa zalúbil do hlavnej predstaviteľky, dostával som diéty, honorár... nevedel som však ešte, aké úskalia táto práca so sebou prináša. Následne som sa prihlásil na VŠMU a na prekvapenie všetkých – aj moje – ma tam aj prijali. Odvedty som sa

o herectvo začal zaujímať, začalo ma to baviť a dá sa povedať, že tým, že som herectvo nikdy nechápal ako svoju existenčnú nevyhnutnosť, zostalo dodnes, ak by sa to dalo nejako zmerať, vo vysokom percente moje veľké hobby.

Máte pokračovateľov v tejto profesii, talenty v rodine?

Nie, určite nie. Môj syn sa na škole v Hamburgu raz pokúsil hrať v divadelnom predstavení, a keďže je to múdry a inteligentný chlapec, veľmi skoro pochopil aj on aj ja, že to nie je to, čo chce. Teraz je profesorom na Oxfordskej univerzite. Dnes vidieť, že jeho rozhodnutie bolo veľmi správne, pretože je to určite lepšie, akoby bol profesorom na VŠMU.

Ktoré sú vaše obľúbené herecké či divadelné roly, na ktoré si v dobrom spomínate?

Je to veľmi ťažké, pretože tým, že pri nkrúcaní alebo na skúškach vznikne dobrá atmosféra, zákonite to neznamená, že sa táto dobrá nálada preniesie aj do výsledného produktu a vznikne úspešné dielo. Napriek tomu niekedy inscenácia či film vznikne za veľmi ťažkých podmienok, za cenu veľkých konfliktov a napätia, a predsa sa z toho zrodí

mimoriadna vec. Takže obľúbenosť by som nepokladal za meradlo úspešnosti diela. A za tie najlepšie z toho množstva, ktoré som vytvoril, pokladám tie, ktoré ostali v povedomí diváka, prežili rok, dva a dnes, dá sa povedať, už desaťročia.

Aký rozdiel ste pocítovali, keď ste začali pracovať v Nemecku a aký prístup mali režiséri k vám hercom v porovnaní s režisérmi slovenskými či českými?

Bola to nezvyčajná cesta, nakoľko nie je veľmi zvykom, aby herec z inej rečovej oblasti vstúpil do druhej kultúrnej obce. A hlavne v Nemecku, kde už len pojem „Sprech-theater“ sa chápe rozdielne v porovnaní s naším „čino-hra“. Čiže už ako sám názov hovorí, v nemeckom divadle má reč veľmi veľký význam, a to už tiež napovedá, že nie je jednoduché vstúpiť do tejto hereckej rodiny. Zhodou okolností som ale mal šťastie, že som narazil na najplyvnejších režisérov v nemeckej hovoriacej oblasti, ako napr. Peter Zadek, Hans Hollmann atď., a tým som nemusel ísť cestou kastingov, ale jedným skokom som sa dostal na to najvyššie poschodie. Akceptovali ma takého, aký som aj so všetkými mojimi chybami, ktoré som mal, pretože oni za mnou stáli a podporovali ma. Ale napriek tomu to nebolo jednoduché, pretože v tej reči, ktorá

nie je pre vás každodenná a materinská, neviete rozlíšiť tie nuansy a fajnovosti významov. Tak sa v podstate musíte spoliehať na to, že pridete, odohráte a odídete, tak ako to robil napr. Jean Gabin, ktorý jednoducho prišiel a odišiel – a bol to veľký herec.

Ako sa cítite v pozícii riaditeľa divadla Aréna?

V podstate to bola zhoda okolností, že som sa stal riaditeľom divadla. Bez toho, že by som o tom uvažoval, či to dokážem alebo nedokážem, som rovnými nohami skočil do tejto búrlivej vody. Vôbec to ale nelutujem, pretože je to veľmi pekné obdobie môjho života. Ja nie som v podstate riaditeľ. U nás je riaditeľským príkazom zakázané volať ma riaditeľ, pretože si myslím, že riaditeľom z jedného dňa na druhý nebudem, ale Kukurcom, alebo pre spolupracovníkov Jurajom, som a zostanem. Divadlo Aréna si našlo pevnú stopu a pozíciu, pretože je to divadlo v slovenskom divadelnom svete potrebné. A to preto, lebo je iné, a iné je už tým, že je na druhej strane rieky, na druhej strane Dunaja, je to najstaršie bratislavské divadlo a historicky najcennejšie bratislavské divadlo. A myslím si, že táto národná kultúrna a historicky významná pamiatka prvej triedy by si zaslúžila väčšiu pozornosť, aj pokiaľ ide o renováciu. Za najväčší úspech považujem, že za tie roky sa mi podarilo vybudovať tím ľudí, ktorí, samozrejme, okrem toho, že si tým zabezpečujú svoju existenciu, sú v divadle radi a každý z nich robí svoju robotu rád, baví ho to. Nie je tam nikto, kto robí svoju prácu preto, lebo musí, samozrejme, že každý si svoju robotu urobiť musí, ale robí ju rád.

Divadlo Aréna má trochu inú koncepciu ako iné slovenské divadlá, v čom spočíva jeho odlišnosť?

Divadlo Aréna principiálne nemá žiadnu koncepciu či žáner. To sú pojmy, ktoré sa mi vymykajú z ponímania môjho divadla, pretože divadlo má mať úplne inú úlohu. Má robiť hlavne divadlo, ktoré ide s dobou, má reagovať na to, čo sa deje, a nie len zabávať ľudí. Myslím si, že ľudia sa môžu cítiť dobre aj na Čechovovi, nielen na nejakej bulvárnej komédii, a to je aj naša filozofia. Ísť s dobou a robiť veci, ktoré nejakým spôsobom rezonujú s tým, čo žijeme, lámať tabu a byť v pozitívnom konflikte s mocou. V tom vidím úlohu divadla a umenia, a nie zabávať ľudí povrchnou zábavou.

Aké sú vaše aktuálne projekty?

Našou najnovšou premiérou, ktorá bude v marci, je Marxov Kapitál. Mal som ju na stole takých štyri, päť rokov, ale stále som si myslel, že ešte doba nedozrela. Dnes však mám pocit, že je čas vyjsť s ňou von, na javisko, pretože svojím spôsobom rezonuje s dobou. Snažíme sa nebyť devótny a nepodbiehať divákovi. A to sa od nášho divadla aj očakáva, nie nejaká bulvárna komédia, ale niečo iné.

Spektrum vašej činnosti je veľmi rôznorodé: herec, riaditeľ divadla, organizátor Detskej univerzity... láka vás ešte niečo, čo by ste rád zrealizovali?

Keď sme začali u nás v divadle každý štvrtok s najlepšimi slovenskými muzikantmi uvádzať džez, tak džez bol skutočne v spánku a prežíval v kluboch a baroch. Dnes je Bratislava plná džezu a myslím, že na tom máme veľkú zásluhu, pretože tým, že sme ho preniesli na túto scénu, bol ovplyvnený celý džezový život v tomto meste. Taktiež robíme pravidelné priame prenosy z Metropolitnej opery v New Yorku, čo pokladám za veľmi dôležité, pretože Slováci majú veľké hlasy, ktoré sú roztrúsené po celom svete a takto sa ich špičkové výkony môžu dostať do povedomia širšieho spektra divákov. A takisto iné veľké hlasy vynikajúcich svetových spevákov takto virtuálne dostaneme na Slovensko. No a Detská Univerzita Komenského je dnes jeden mimoriadny kolos, kde mladí zvedavci od 9 do 14 rokov majú možnosť aj tento rok študovať za podmienok ako vysokoškolskí študenti už 12. ročník. Keď som kedysi s umelcou nadsádzkou tvrdil, že chcem naplniť našim návštevníkom celé leto, nemyslel som, že sa tieto slová skutočne naplnia. Deväť prednášok tvorí teda len pôdorys toho všetkého, čo sa tam odohráva, a bohatý sprievodný program zahŕňa exkurzie, návštevy kultúrnych podujatí, workshopy, vydávajú sa noviny, ilustrované knihy a DVD nosiče, ktoré obsahujú texty prednášok. Deti sa dostanú do parlamentu, Národnej banky Slovenska, Mincovne v Kremnici, na generálnu skúšku Slovenskej filharmónie, či do továrne Volkswagena. Každý si tam nájde to, čo ho zaujíma.

Známa je vaša spolupráca s nemeckými režisérmi a hercami, spolupracovali ste aj s rakúskymi kolegami?

Áno, spolupracoval som so známym rakúskym režisérom Petrom Patzakom na mnohých filmoch, taktiež s Hansom Hollmanom a mnohými rakúskymi hercami a nedávno som vo Viedni točil s Andreasom Prochazkom.

Aké dojmy sa vám spájajú s Viedňou?

Viedeň je mimoriadne mesto, ktoré by nám Slovákom mohlo byť v mnohom príkladom, hlavne v tom, aké postavenie má kultúra mať. Ako môže plniť úlohu silného hospodárskeho faktora krajiny, keď sa správne podporuje a rozvíja. Silným turistickým magnetom nie sú len kultúrne inštitúcie ako Albertina, Konzerthaus, ale aj kultúra kaviarní, kultúra torty, kávy, obsluhy či správania sa. Vidieť tu, že pri investícii do kultúry správnym smerom, sa stáva silne návratnou, nie ako sa často tvrdí opak.

A čo odkážete svojim fanúšikom vo Viedni a v Rakúsku? Budeme mať možnosť vidieť vás účinkovať na nejakom predstavení priamo tu vo Viedni?

Momentálne mi už síce na divadlo veľa priestoru nezostáva, a keď predsa, tak viac ako v Bratislave účinkujem v Prahe, kde mám na repertoári dve predstavenia, pretože nepokladám za správne, aby som si v Divadle Aréna vytváral priestor na to, aby som tam mohol hrať. No a čo sa týka predstavenia vo Viedni, keď by sa nám podarilo skĺbiť termíny, tak by sa určite dalo niečo zorganizovať. ■

Juraj Kukura (* 1947) ist ein slowakischer Schauspieler und derzeit Direktor des Theaters Arena in Bratislava. Nach seinem Studium des Schauspiels wirkte er in den Theatern „Divadlo na Korze“ und „Nová scéna“. Ab 1976 gehörte Kukura zum Ensemble des Slowakischen Nationaltheaters, bis er im Jahr 1984 nach Deutschland emigrierte. Anfangs war er an den Münchner Kammerspielen, dann aber auch an Theatern in Basel, Bonn und seit 1985 im Ensemble des Deutschen Schauspielhaus in Hamburg tätig. Dem deutschen Fernsehpublikum wurde er in den 1980er Jahren durch Rollen in Tatort, Das Traumschiff, Die Wilsheimer, Das Erbe der Guldenburgs und Hotel Paradis bekannt. Er spielte auch in zahlreichen slowakischen und deutschen Kinofilmen, z.B. Das neunte Herz, Die wilden Fünfziger, Der letzte Zug, Mai.

(Vgl. Wikipedia)

Juraj Kukura ešte dlho odpovedal na otázky nášho publika

Ingrid Žalneva

Bulharsko – krajina, ktorá bola pre nás, čo sme vyrastali v socialistickom Československu, najčastejšou dovolenkou destináciou. Aj vďaka letným zájazdom do bulharských letovísk pri Čiernom mori vzniklo veľa zmiešaných manželstiev, mnoho našich krajanov, a hlavne krajaniek, našlo v Bulharsku svoj nový domov. Prvé intenzívnejšie kontakty si Bulhari s Čechmi a Slovákami utvárali však už oveľa skôr – v 80. rokoch 19. storočia.

Fotografie: Ingrid Žalneva

Budova Československého klubu v centre Sofie

ČESKOSLOVENSKÝ KLUB V BULHARSKU

Dipl. Ing. Emil Todorov - predseda krajského spolku v Bulharsku

V roku 1878 sa Bulharsko konečne vymaňilo z 500 rokov trvajúcej osmanskej poroby. Do krajiny začali prichádzať aj naši krajanovia – inžinieri, živnostníci, remeselníci a pod., aby domácim obyvateľom pomohli pri obnove a vzniku nového Bulharska, hlavne v oblasti vedy, techniky, ale aj kultúry. Už v roku 1892 prichádzajú Česi a Slováci žijúci na tomto území s výzvou na vytvorenie organizácie, ktorá by ich zjednocovala. 14. novembra 1892 tak vzniká v hlavnom meste Bulharska – v Sofii čitateľsko-zábavný spolok „Čech“. Postupne sa rozširovala jeho členská základňa, ako aj činnosť a v roku 1924 sa vytvoril nový spolok s názvom „Československý národný dom“ a súčasne na jeho činnosť zakúpili budovu v centre Sofie. Po rekonštrukcii národný dom v nasledujúcom roku slávnostne otvorili a pomenovali podľa prvého prezidenta Československej republiky T. G. Masaryka. Spolok mal spolu so svojimi pobočkami v iných bulharských mestách vyše 2000 členov, ale hlavne mal priestory, kde sa mohli organizovať kultúrne programy, oslavy výročí, ako aj spoločenský život našich krajanov.

Po 2. svetovej vojne sa veľká časť Čechov a Slovákov vrátila do svojej pôvodnej vlasti, ale spolok nezankol. V roku 1951

bol premenovaný na Československý klub v Bulharsku a tento názov nesie do dnešných čias. Stále sídli v dvojposchodovej vile na Ulici Krakra, ktorej súčasťou je aj reštaurácia. A práve na jej letnej terase sme sa začiatkom augusta minulého roku stretli so súčasným predsedom Československého klubu Dipl. Ing. Emilom Todorovom, aby sme sa porozprávali o činnosti tohto krajského spolku.

Pán predseda, kto sa môže stať členom Československého klubu?

Podľa našich stanov môže byť členom každý plnoletý občan Českej alebo Slovenskej republiky, každá plnoletá osoba českej alebo slovenskej národnosti alebo osoba, ktorej aspoň jeden z rodičov, príp. prarodičov je českej či slovenskej národnosti. Podmienkou členstva je aj trvalý pobyt v Bulharsku.

Na vašich podujatiach sa môžu zúčastňovať aj nečlenovia? Máte pobočky aj v iných mestách?

Klubových podujatí sa môžu zúčastniť aj naši krajanovia, ktorí majú v Bulharsku prechodný pobyt alebo sú tu na návšteve. Pozývame aj členov Združenia bulharsko-českého a slovenského priateľstva, Bohemia klubu a pod. Okrem toho si každý člen môže pozvať aj svojich bulharských priateľov. Takže podujatí sa môže vlastne zúčastniť každý, kto má záujem. Naš klub má dve pobočky – jednu v perle čiernomorského pobrežia – vo Varne, druhú v starobyľom kultúrnom a historickom meste Plovdiv. Obe pobočky rozvíjajú bohatú činnosť.

Môžete nám predstaviť svoje aktivity konkrétnejšie? V súvislosti s touto otázkou vám chcem povedať, že pred mojím

odchodom do Viedne som bola aj ja členkou vášho klubu. Pred Veľkou nocou som zorganizovala workshop o zdobení veľkonočných vajčiek voskovou technikou. V kancelárii som si všimla, že niektoré z tých kraslíc máte ešte stále vystavené, ale pribudli k nim aj ďalšie, čo ma veľmi teší. Znamená to, že som tu „založila tradíciu“?

Činnosť nášho klubu je pestrá. Organizujeme premietanie českých a slovenských filmov, besedy pri príležitosti životných jubileí rôznych významných českých a slovenských spisovateľov a intelektuálov, ako aj Čechov a Slovákov spätých s históriou Bulharska. Pripomíname si aj 28. október – deň, keď bola vytvorená Československá republika. V roku 2012 sme oslavovali 120. výročie založenia spolku „Čech“, ktorý predstavoval samotný počiatok činnosti nášho klubu. Na slávnostnom podujatí sa zúčastnili poprední predstavitelia českého parlamentu, ako aj veľvyslanci Českej a Slovenskej republiky. Každý rok sa v našom klube konajú aj akcie spojené s českými a slovenskými ľudovými tradíciami. Áno, pred Veľkou nocou je to maľovanie veľkonočných kraslíc – dodnes pri tom používame tú voskovú techniku, čo ste nás naučili, takže naozaj môžeme hovoriť o tradícii... (smiech). 8. marca oslavujeme Medzinárodný deň žien, organizujeme aj „Vepróve hody“ a „Mikulášsku zábavu“. Svoju tradíciu má aj mikulášska besiedka pre deti, ktorá sa koná každý rok v prvú decembrovú sobotu – doobeda o 10. hodine. Deti privíta sv. Mikuláš spoločne s anjelom i čertom, no a aby deti dostali darček, musia povedať nejakú básničku alebo zaspievať pesničku. Potom večer o 21. hodine prichádza sv. Mikuláš pozdraviť aj dospelých, na zábave hrá živá hudba, je tu vždy veselo, tanec, spev,

nechýba ani tombola s darčekmi. Večer dopĺňajú aj tradičné kulinárske špeciality a pivo z nášho domova. Poslednú stredu v roku sa stretávajú naši členovia pri vianočnom stromčeku, zvyčajne každý donesie vlastnoručne upečené vianočné pečivo alebo nejakú inú dobrotu. Na plátne premietame hudobné klipy známych slovenských a českých vianočných pesničiek, ale radi si aj sami zapievame tradičné koledy. Napokon si všetci poprajeme pekné sviatky.

Mohli by ste nás previesť po budove, v ktorej sídli Československý klub?

Na 1. poschodí sa nachádza kancelária nášho klubu a reštaurácia, ktorá pozostáva z troch miestností: veľký salón a dva menšie „klubové“ salóniky, ich steny sú pomalované rôznymi českými a slovenskými motívmi. Reprezentačné miestnosti klubu sa nachádzajú na 2. poschodí, dominuje im busta T. G. Masaryka a zástavy Českej a Slovenskej republiky i Európskej únie. Máme tu aj malú muzeálnu zbierku, ktorá približuje históriu vzniku Československého klubu v Bulharsku. V tejto časti sa nachádza aj malý oválny salónik pre prijímanie hostí. Na 2. poschodí nájdete aj knižnicu a kinosálu s kapacitou 70 kresiel. Pokiaľ ide o knižnicu, rád by som zdôraznil, že je to najväčšia zbierka českých a slovenskej literatúry na celom Balkánskom polostrove! Máme tu až 10 tisíc kníh! Najväčšou miestnosťou v našej budove je veľký salón s pódium pre divadelné predstavenia a hudobné koncerty. Máme tu 120 miest na sedenie. V tejto sále sa konajú všetky oficiálne oslavy štátnych sviatkov, konferencie bohémistov v Bulharsku, stretnutia absolventov (Bulhari a Bulharky, ktorí vyštudovali vysokú školu v bývalom Československu, resp. v Česku alebo na Slovensku), recepcie českého veľvyslanectva, návštevy českých a slovenských parlamentárnych či vládnych delegácií, generálne zhromaždenia klubu a pod.

Súčasnou vašej budovy je aj reštaurácia. Počas nášho rozhovoru niekoľkokrát zazvonil telefón – ľudia si v nej rezervovali miesta. Kto sú vaši hostia a akú ponúkate kuchyňu – bulharskú alebo sa na jedálnom lístku nájdú aj slovenské a české špeciality?

Naša reštaurácia si u Sofijčanov získala už meno, je jedna z najstarších v bulharskej metropole. Počas svojej vyše 80-ročnej existencie sa stala miestom stretávania intelektuálnej elity hlavného mesta. V minulosti sem chodili na obedy aj moderátori a novinári z Bulharskej národnej televízie, prichádzali aj osobnosti z kultúrnych a umeleckých kruhov. Súčasnnosť nie je práve najlepšia, v Sofii vzniklo množstvo iných luxusných reštaurácií, hostia sa presunuli inam... Ale možno treba hľadať kus viny aj v nás samých. No v každom prípade je naša reštaurácia miesto, kde sa ponúkajú jedlá typické pre českú a slovenskú kuchyňu. A v ponuke máme aj šesť druhov českého piva!

Interiér reštaurácie na 1. poschodí

Zamatové kresielka v kinosále čakajú na milovníkov filmu

Budova vášho spolku je teda poriadny kolos, jej údržba si vyžaduje určite vysoké náklady. Môžete nám povedať, odkiaľ získavate prostriedky?

Máte pravdu, naša budova je veľká a unikátna – nachádza sa na zozname kultúrnych pamiatok Sofie! Náklady na jej údržbu sú veľmi vysoké. Prostriedky získavame hlavne z príjmov reštaurácie, ako aj z príspevkov organizácií podobne zameraných ako je náš spolok, ktoré na svoju činnosť využívajú naše klubové priestory. Osobitne by som však chcel spomenúť finančnú pomoc, ktorú sme dostali od Českej republiky na rekonštrukciu budovy v priebehu rokov 2003 – 2005 a za ktorú sme veľmi povďační.

Vlani sme si pripomenuli 1150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Viem, že Bulhari si veľmi uctievali týchto dvoch bratov – slovanských vierozvestcov. Ako ste si pripomenuli toto významné výročie na pôde vášho spolku?

Súsošie sv. Cyrila a Metoda pred Národnou knižnicou v Sofii

Pri príležitosti spomínaného výročia zorganizovalo veľvyslanectvo Slovenskej republiky 10-dňovú výstavu vo veľkom salóne, približujúcu nielen poslanie sv. Cyrila a sv. Metoda, ale aj miesta, ktoré navštívili počas svojho pôsobenia na Veľkej Morave. Výstavu otvoril slovenský veľvyslanec, na vernisáži sa zúčastnil aj český veľvyslanec a vedenie Československého klubu.

Ako sa vás dotkli zmeny na konci 20. storočia?

Premeny vo východnej Európe mali zásadný dosah na Československý klub, veľa našich členov sa vrátilo do svojej pôvodnej domoviny s nádejou, že tam budú mať lepšie podmienky na svoju profesionálnu realizáciu, lepšie životné podmienky pre svoje rodiny a lepšiu perspektívu pre svoje deti. Zmeny v Bulharsku, žiaľ, prebiehajú pomaly a len veľmi ťažko. Životný štandard a úroveň zdravotníctva sú najnižšie v EÚ... Ale to je už politika a ja by som nechcel, aby sa náš rozhovor uberal týmto smerom. Československý klub sa nezaobberá politikou, jeho poslanie a úlohy sú úplne iné. Takže politiku prenecháme radšej politikom.

S akými najväčšími problémami sa teda váš klub stretáva?

Hlavným poslaním nášho klubu je uchovať to, čo nám odkázali naši predkovia a odozdať toto dedičstvo ďalšiemu pokoleniu, čo je v súčasnosti veľmi náročné. Aj túto budovu nám predkovia zanechali ako výsledok svojej obetavej práce pri napĺňaní svojej túžby vytvoriť miesto, kde by sa Slováci a Česi žijúci v Bulharsku mohli stretávať a kontaktovať v „československej“ atmosfére. Ďalším zásadným problémom je, že nová generácia už neovláda jazyk svojich predkov.

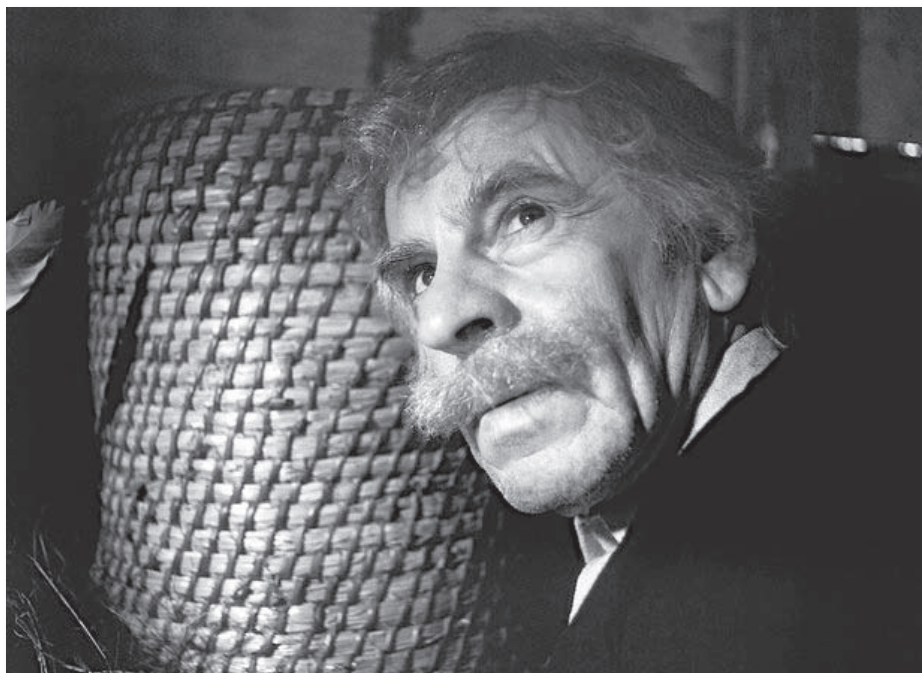
Aké máte plány do budúcnosti?

Naše plány súvisia s tým, čo som povedal v predchádzajúcej odpovedi. Je to: vyučovanie slovenského a českého jazyka, organizovanie vzdelávacích programov, besied o českej a slovenskej histórii a tradíciách určených najmä mladej generácii. I naďalej chceme pokračovať v našej kultúrno-osvetovej činnosti a popularizovaní slovenskej a českej kultúry. Veľmi nám záleží na tom, aby sme i naďalej udržiavali kontakty medzi našimi členmi, ale aj v budúcnosti medzi ich potomstvom a aby sme im i naďalej boli schopní zabezpečiť miesto, kde sa môžu stretávať, organizovať podujatia a sláviť sviatky, ale aj v širšom meradle – mám na mysli oslavy osobných jubileí, svadby či abiturientske stretávky.

Pán predseda, ďakujem vám za rozhovor a Československému klubu pod vašim vedením prajem veľa zaujímavých podujatí, ako aj dostatok aktívnych členov, vďaka ktorým bude činnosť klubu ešte dlho pokračovať. ■

SLOVENSKÝ CHARLIE

Rodák zo Staškova pri Čadci si získal srdcia divákov svojím talentom rozosmiať i rozplakať ľudí. Jozef Kroner hral zbojníka, včelára, sedliaka aj stolára – a každej postave vdýchol dušu. Film *Obchod na korze* sa dokonca dostal do galérie oscarových. Jeho priaznivci ho poznali ako filmového, televízneho a divadelného herca, ktorý bol aj vášnivým rybárom a autorom niekoľkých kníh. Legendárny herec Jozef Kroner by sa v marci dožil 90 rokov.

Jozef Kroner ako Martin Pichanda vo filme *Tisícročná včela*

Jozef Kroner sa narodil 20. marca 1924 v Staškove do mnohopočetnej rodiny železničiara. Pochádzal z dvanástich detí. Lásku k divadlu zdedil po otcovi, ochotníckom hercovi, a lásku k hudbe po matke. Nikdy sa nevenoval akademickému štúdiu herectva a jeho motto znelo: „Nenávidím slávu.“ Spočiatku hrával len popri práci v ochotníckych súborech. Pracoval ako robotník v Trenčíne, neskôr sa stal vedúcim dielne v Považskej Bystrici. Jeho divadelné začiatky sa viažu s Armádnym divadlom v Martine, kde pôsobil v rokoch 1948 až 1956. Prevažnú časť profesionálnej hereckej kariéry zasvätil Činohre Slovenského národného divadla. Na jej doskách sa objavoval od roku 1956. Už na začiatku filmovej kariéry hrával spolu s legendami slovenského herectva – Andrejom Bagarom, Karolom Machatom, Františkom Dibarborom a mnohými ďalšími. V roku 1984 odišiel dobrovoľne do divadelného dôchodku. Vo výpovedi napísal: „Pri všetkej skromnosti, dovoľm si tvrdiť, že by sa pre mňa, herca na vrchole tvorivých síl a plného chuti pracovať, našla primeraná rola. Dúfal som márne.“ S divadlom, v ktorom stvárnil 101 divadelných postáv, sa tak ako 60-ročný rozlúčil. Vo filme, televízii a rozhlase mu však zostali dvere otvorené.

Najslávnejšie úlohy stvárnil Jozef Kroner v 60. a 70. rokoch. Diváci ho dodnes majú radi najmä ako Kuba z rovnomenného filmu, ktorý nakrútil v roku 1965. Sám herec tvrdil, že sa mu Kubo veľmi podobal a sprevádzal ho po celý život. „Hlásim sa k nemu, aj keď sa niektorí čudujú, ako sa môžem toľký čas stotožňovať s týmto hlúpym človečikom. Musím sa ho zastať, on nie je hlúpy, je len prostučký, ale duša čistá a úprimná,“ hovoril. V rovnakom roku si zahral i v oscarovej snímke *Obchod na korze* v réžii Jána Kadára a Elmara Klosa. Svetové uznanie mu priniesla rozporuplná hlavná úloha Tóna Brtka. Vrcholné dielo úspešného režisérského tandemu prijal celý kultúrny svet s nadšením ako silné etické posolstvo strhujúco umelecky vyjadrené. U nás bol film 20 rokov zakázaný.

V tomto období stvárnil niekoľko postáv v ďalších známych filmoch, ako Jerguš Lapin, *Polnočná omša*, *Jánošík* či televízny *Živý bič* a *Snečný kúpeľ*. V priebehu niekoľkých rokov sa Kroner začal objavovať prevažne v komédiách, kde svojim postavám vdýchol tragikomickú dušu a zdôrazňoval veľkosť malých ľudí. Neopakovateľnosť priniesol mnohým filmovým hrdinom Kronerov originálny

Pacho - jedna zo sôch na chodníku Jozefa Kronera v Staškove

CHAPLIN

S Oldřichom Velenom v seriáli Slovácko sa nesúdi

herecký výraz a farba hlasu. K jeho nezabudnuteľným postavám patria tiež Adam Krt v Rysavej jalovici, Pacho Matrtaj v kultovom filme Pacho, hybský zbojník, postava Miša z rovnomenného filmu či Martina Pichandu vo filmovej ságe Juraja Jakubiska Tisícročná včela. Zahral si i v známych seriáloch Slovácko sa nesúdi, Sváko Ragan a Lekár umierajúceho času. Na divadelných doskách zahviezdil v muzikáli Fidlík na streche ako mliekar Tovje.

Zomrel vo veku nedožitých 74 rokov 12. marca 1998 v Bratislave. O jeho živote a hereckej kariére nakrútil v roku 1987 režisér Fero Fenič dokumentárny film Trate života Jozefa Kronera. V múzeu na Kysuciach mu postavili drôtenú sochu v životnej veľkosti.

Množstvo ocenení i uznanie z Ameriky

Za stvárnenie postavy 70-ročného Profesora Poležajeva v rovnomennej inscenácii, ktorého hral ako 27-ročný, získal roku 1952 Štátnu cenu, v roku 1967 dostal titul Zaslúžilý umelec a v roku 1978 Národný umelec, maďarská filmová kritika mu udelila cenu za film Nakoniec. Na medzinárodnom filmovom festivale v Cannes v roku 1966 dostal zvláštne uznanie poroty, v Sorrente získal Striebornú sirénu, v Sofii Zlatú ružu. Americkí kritici zložili Kronerovi poctu prirovnaním k legendárnemu Charliemu Chaplinovi. Názor zámorskej kritiky Kronera veľmi potešil. Sám sa totiž vždy chcel na slávneho Chaplina podobať, ale bez toho, aby ho napodobňoval. Jozefa Kronera u nás vyhlásili v roku 2000 za najlepšieho slovenského herca 20. storočia.

Kronerove knihy

Možno menej sa vie o Kronerovej spisovateľskej tvorbe, ktorú približuje reedícia jeho dvoch kníh v jednom zväzku Herec nielen na ulici. Ten vyšiel pôvodne roku 1970 a v terajšej podobe obsahuje aj desať poviedok, vydaných roku 1974 s ilustráciami autora. Jozef Kroner je aj autorom kníh S kamerou a s udicou, Neobyčajný

testament a O rybke Beličke. Týmito knihami nechcel robiť zo seba spisovateľa. Dúfal len, že sa mu podarí „vylúdiť u niekoho úsmev, či len chvíľku dobrej vôle“.

Chodníkom Jozefa Kronera

Spoznajte Kronerove filmy na prechádzke! Štyria akademickí sochári vytvorili drevené plastiky podľa vybraných filmov, v ktorých si zahrála herecká legenda Jozef Kroner. Stoja vedľa chodníka, ktorý vedie ponad hercov rodný dom v Staškove. Viac ako kilometrový okružný chodník sa ťahne po kopci Grapa. Dopĺňajú ho drevené sochy, ktoré pripomínajú hercove filmové postavy. Sochári najskôr vytvorili plastiky podľa filmov Tisícročná včela, Pacho, Sváko Ragan a Obchod na korze. Postupne pribudli ďalšie štyri drevené sochy inšpirované filmami – My sme malí muzikanti, Ty, ktorý si na nebesiach, Slovácko sa nesúdi, Fidlík na streche a do budúcnosti by mali pribudnúť ďalšie sochy k filmom Kubo, Profesor Poležajev, Biela nemoc a Ľudia z maringotiek. ■

Spracovala Martina Víglašská

Jozef Kroner (1924 - 1998) war ein slowakischer Schauspieler und eine herausragende Persönlichkeit des Films in der ehemaligen Tschechoslowakei. Er spielte Hauptrollen in vielen slowakischen, tschechischen sowie auch ungarischen Filmen. Sein Filmdebüt hatte er in Ján Kadárs „Katka“. Internationale Bekanntheit erlangte er im Jahr 1965 durch seine Rolle als slowakischer Arisierer im Film „Der Laden auf dem Korso“ unter der Regie von Ján Kadár und Elmar Klos. Der Film wurde mehrfach ausgezeichnet und erhielt bei der Oscarverleihung 1966 den Oscar als bester fremdsprachiger Film. Auf dem Filmfestival in Cannes im Jahr 1965 erhielt Kroner für seine schauspielerische Leistung in diesem Film gemeinsam mit seiner Kollegin Ida Kamińska eine „Besondere Erwähnung“. Bei einer Abstimmung slowakischer Filmjournalisten im Jahr 2000 wurde er zum besten slowakischen Schauspieler des 20. Jahrhunderts gewählt.

(Vgl. Wikipedia)

Záber z oscarového filmu Obchod na korze

Dado Nagy

MOJE POSLEDNÉ INTERVIEW

Keď som koncom septembra 2002 naposledy navštívil pána Satinského, aby som s ním nahral rozhovor do svojej pripravovanej knihy, mal som asi tridsať otázok. Položil som z nich možno tri. Začali sme sa nezáväzne rozprávať o snoch, on okamžite siahol do sekretára a začal mi čítať zo svojho senníka. Rýchlo som zapol nahrávanie a fascinovane počúval. A hoci tento rozhovor nie je veľmi veselý, bude mi ešte dlho znieť v ušiach. A v srdci.

Čítali ste mi sen, ako máte spievať pred obrovským auditóriom a neviete si spomenúť na text ani melódiu – zažívate úzkosť, hrôzu, pocit trápnosti... Pokiaľ viem, tréna sa na vás nikdy pred vystúpením neprejavovala.

Sníval sa mi obrovský amfiteáter – 30 000 ľudí a ja – úplne hore v bufete a neviem sa cez tú masu dostať na javisko. Predstavenie sa už začalo, mal by som vystúpiť, ale nemôžem sa tam pretlačiť. Strašný trapas, nikto nevie, kde som. Alebo v inom sne neviem ani za svet otvoriť dvere na javisko. Myksľujem kľučkou, ale dvere sú zatvorené. V inej verzii tohto sna mi je zrazu mdlo, cítim sa mizerne a mám strašný strach, že umriem. Potácam sa, pridžžam o kulisu, viem, že sa blíži koniec, ale musím hrať ďalej, lebo predstavenie sa ešte neskončilo.

Ale nie je celkom pravda, že by som bol v reálnom živote na javisku taký suverén. Nemám pamäť – vždy som sa musel v deň predstavenia celý text učiť akoby odznova. S Martinom Hubom som hral Stalina – krístepane, to bola hrôza – kopa textu a faktov z histórie. Sám seba obdivujem, že som to dokázal. Podľa mňa, a to možno hovorím po prvý raz v živote, bolo moje herectvo obrovský podvod. Sú ľudia, ktorí nemajú pamäť, nič sa nevedia naučiť, a predsa ich považujú za veľkých hercov. Sú to podvodníci. Nejakto zo seba vytrasú a sú úplne zničení. Mňa by to znervózňovalo, ale takých hercov je na svete plno. Majú naučené dve-tri čísla, s ktorými horko-ťažko preplávajú životom a stále sa trasú, či to ešte zvládnu.

Foto: Peter Zelížňák (Wikimedia Commons)

Kultová dvojica humoristov: Milan Lasica a Július Satinský

Autorom sochy Júliusa Satinského načúvajúceho, čo sa deje na Dunajskej ulici v Bratislave, je výtvarník Svetozár Ilavský

Máte pocit, že ste sa ako herec museli pretvarovať?

Áno. Nebol som mužom na svojom mieste. Som v podstate skôr introvert a nerobí mi dobre, keď musím ísť do spoločnosti. A tu musíme načať starú jacklondonovskú tému – alkohol. Ten na to má obrovský vplyv. Keď som asi pred siedmimi rokmi prestal piť, prestalo ma aj účinkovanie zaujímať. Normálny človek to nepochopí, ale keď máte švicnuté a ste prvoligový hráč, čiže vám to neprekáža v artikulácii, je klaňačka veľmi príjemná, aj potlesk, a všetci sú nadšení. Ale keď ste triezvy, zrazu vám začne v mozgu blikať: „Čo tu preboha robíš? Veď sú to úplne cudzí ľudia a navyše si na teba zaplatili... no fuji!“ Človek sa zrazu cíti ako stará prostitútk

a najradšej by zmizol. A ja aj miznem. Viete, herectvo musí byť ľahučké, artistné a to sa dá v činohre a komédii dosiahnuť aj podvodom. V opere a balete nie, v činohre áno. Je to téma na polemiku, ale medzi hercami je veľa podvodníkov.

Mnohí skvelí herci mi vraveli, že majú v podstate veľmi nemožné povolanie. Musia čakať, či ich obsadia, nechať sa režisérom vodiť po javisku a potom stále dokola opakovať ten istý text. Tiež vám to prekážalo a ako ste sa s tým vyrovnali?

Za socializmu sa z toho dalo slušne vyžiť. Z písania sa vyžiť nedalo. My sme boli komická dvojica – účinkovali sme v rozhlase, v televízii, a to už človeku poskytl celkom

S JÚLIUSOM SATINSKÝM

milé živobytie. Navyše to súvisí s mojou bezcharakternosťou. Mám všelijaké dobré vlastnosti, pevnú vôľu napríklad, ale charakter nemám – a to je skvelá vec. Všetci veľmi zdôrazňujú, aký je charakter dôležitý, ale ja mám pod mozgom malý bagatelizátor, ktorý dokáže akúkoľvek situáciu obrátiť naopak. Som napríklad niekde na pohrebe a mám z toho strašnú srandu, lebo skúmam, ako sa kto tvári, ako plače... Zrazu som úplne bezcharakterne divákom tých najstrašnejších vecí. Keď sa ma opýtali, ako som dokázal prestať fajčiť, povedal som, že to dokáže len bezcharakterný človek. Rovnako som prestal piť a robiť všeličo iné. To je zrada seba samého!

Viedli ste popri herectve paralelný život? Ako vyzeral?

Väčšinu života som bol beatnik a bohém. Vymazal som noc a deň, dni v týždni, mne to bolo jedno. Samozrejme, bol som viazaný na účinkovanie v divadle, ale v pauzách som so svojím kráľovským dvorom podnikal dobrodružné cesty. Nebolo ľahké sa naň dostať – ťažko prijímam nových ľudí za kamarátov. Kúpil som letenky do Tatier alebo do Prahy a tam sme do rána debatovali a zabávali sa. Mal som na svojom dvore rád bohatierov, ktorí jednak dokázali piť tak, aby držali myšlienku, a vôbec vydržali. Vedeli sme sa zhovárať o Chetitoch, Inkoch, Mayocho, starom Ríme... Mali sme naozaj výnimočné problémy. Alebo bolo zrazu päť hodín ráno a my sme sa presunuli do kúpeľa Grösling, sadli si do bazéna a pokračovali v debatách. Bol som libertín a rozkošník. Preto dnes nielenže nemám dom s bazénom, ale nemám vôbec nič, lebo som všetko minul na prevádzku svojho kráľovského dvora. Mnohí moji dvorania ešte žijú a absolútne roznežnena na tieto zábavky spomínajú. Vždy sme naštartovali imaginárne lietadlo a leteli nízko popod radarovú čiaru až na kraj sveta. Bolo niekoľko krajov sveta, napr. Adelaide v Austrálii alebo Taormína na Sicílii. To boli heslá – zavolali sme si, že: „Taormína“ a už sme vedeli, že sa ide do Carltonu. Dokonca nás sledovala Štátna tajná bezpečnosť a nešlo im do hlavy, že by to bolo iba tak. Párkrát nás na Februárke aj vypočúvali. Tento môj druhý, resp. prvý život bol naozaj dosť zvláštny. Druhým životom bolo obočenstvo a účinkovanie – to ma až tak nezaujímalo. Poslal som tam svojho Kuliho, ako písal básnik Hrubý. Som podvodník – čoraz viac som o tom presvedčený. Ale odôvodňujem si to tým, že som sa len bránil pred touto nemožnou, neúprimnou civilizáciou. Preto som sa snažil zrušiť a rozbiť všetky tabu.

Legendárne dialógy známej dvojice vyšli na platniach i knižne

Vráťme sa ešte k snom. Naše podvedomie si v nich niekedy kompenzuje nedostatok niečoho v bdelom stave. Máte podobnú skúsenosť?

Mám, ale strieda sa to. V mojich snoch bolo kedysi strašne veľa erotiky. Teraz na penzii to už trochu zhasína. A veľmi často som bol s hlavami štátov. Vo sne som sa stretával s anglickou kráľovnou Viktóriou, bol som najlepším kamarátom cisára Františka Jozefa a išli sme spolu vo vlaku do Terstu. Dostal som sa aj na významné svetové stretnutia – napríklad som sedel na Jalte s Churchillom a Rooseveltom. Vo sne sa to dá.

Kedy ste si založili svoj senník?

V roku 1963. Niekomu som vtedy ukradol malý pamätník a začal som si sny zapisovať. Napríklad 18. augusta 1963. [číta zo senníka] Z priestrannej univerzitnej posluchárne odstránili lavice a zostali len mramorové stupne. Všetko postupne zaplavila voda, ktorá siahla až po dvere auly. Využili sme to s deťmi ako bazén. Ponáral som sa, hľadal na dne kamene, voda bola čistá, priezračná a vlažná. Akýsi sluha ma stále upozorňoval, aby som si vyzliekol kabát – kúpil som sa oblečený.

Po šesťdesiatke mám veľmi zvláštne sny. S veľkou chuťou v nich vraždím. Asi sú to sny človeka, ktorého majú ľudia veľmi radi. Snívalo sa mi napríklad, že ležim na streche futbalovej tribúny a guľometom kosím náprotivných divákov. Ani nedoplnám náboje – som schopný vyvraždiť aj celú tribúnu.

Asi by som sa bál zaspáť, keby sa mi snívalo niečo podobné.

Ale vy mi nerozumiете. Ja sa na to teším. Zabíjanie je jednou z rozkoší, ktorá je v nás,

odprírodnených zvieratách, zakódovaná. Je to však také strašné tabu, že väčšina ľudí pri ceste tým smerom radšej spustí mreže. Ale zabíjanie je obrovská rozkoš, len sa o tom nehovorí. U nás nie je zvykom hovoriť ani o peniazoch: „Ó, my nie sme na peniaze, len to zdravíčko, keby bolo...“ Ale keby mal taký človek na kredenci svojich 10 miliónov, hneď by inak rozprával.

Aký je váš vzťah k peniazom?

Viete, pánboh mi nadelil všelijaké talenty, ale peniaze pre mňa naozaj nikdy nič neznamenali. Podobne ako Jaro Filip som tiež nikdy nevedel, čo stojí maslo a chlieb. Moja prvá žena často cestovala s Lúčnicou po svete. Zo zájazdu vždy priniesla nejaké peniaze v cudzej mene a hádzala ich do šuplíka – indočínske piastre, escudos, doláre, marky, guldeny. Keď zomrela a ja som mal ísť do zahraničia, nadžgal som tie guče peňazí do môjho žobradla a vyrázil. Cestoval som napríklad s českým filmovým štábom z Leningradu do Helsínk. Bolo skoré ráno, vo vlaku zima, december. Prvý colník zbadal moje žobradlo a spýtal sa, čo tam mám. Povedal som: „Děngli!“ Vypúľil oči, začal sa v tom prehrabovať a pomaly vycúval z kupé. Postupne sa pri mne vystriedalo asi päť colníkov a ten hlavný sa ma nakoniec spýtal: „Kakaja váša profesija?“ Úprimne som sa mu pozrel do očí a povedal – „Multimilioněr.“ Skončilo sa to tak, že som všetkých päť colníkov pozval do jedlárenského vozňa – cesta trvala asi štyri hodiny a väčšinu peňazí sme tam šťastne prepili.

Do ktorej časti svojej minulosti by ste sa rád aspoň na jeden deň vrátili?

Do žiadnej! Nerád by som sa vracal. Všeličo som zažil, ale vôbec netúžim sa k tomu vracieť. Školu som nemal rád a k ženám sa vracieť tiež nemám chuť. Asi to súvisí s mojou bezcharakternosťou – ja som sa do lásky nikdy úplne neinvestoval. Vlastne ani neviem, čo je láska. Som chudák. Polochlap. Poriadny muž by sa k takému niečomu vôbec nepriznal! Nerád by som sa vracal. Naopak. V situácii, v ktorej sa momentálne naša zemeguľa nachádza, sa mi vôbec nechce omladnúť. Teším sa, že čo najskôr zmiznem z tohto sveta. Je nás tu strašne veľa a Zem bude musieť svoju populáciu úplne prirodzene preriediť. Veď čo, milióny rokov sme neboli a opäť tu chvíľu nebudeme. Ale som optimista, potom sa začne všetko odznova. ■

Dado Nagy, Národná obroda,
31. decembra 2002

Dado Nagy

LUCIA SATINSKÁ

Lucia Satinská (1986) sa narodila v Bratislave, kde skončila 1. súkromné gymnázium. Vyštudovala odbory anglistika – amerikanistika, slovakistika a komparatistika na Karlovej univerzite v Prahe. Absolvovala ročné štúdium hungarológie na budapešťianskom Inštitúte Bálinta Balassiho. Po smrti otca Júliusa Satinského sa začala starať o jeho literárnu pozostalosť, vďaka čomu vyšla kniha fejtónov *Listy z onoho sveta*, rozšírené vydanie známych *Rozprávok uja Klobásu*, denníková kniha *Expedície 1973 – 1982* a najnovšie korešpondencia Júliusa Satinského s jeho prvou ženou Oľgou Lajdovou - *Listy Oľge*. V súčasnosti pôsobí ako doktorandka v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave, kde aj žije. Má brata Jána a nevlastnú sestru Júliu.

Fotografie: archív L. Satinskej

Lucia Satinská s knihou svojho otca

Ako na sebe momentálne pozoruješ zdedené vlastnosti oboch svojich rodičov?

Neviem, či to viem objektívne posúdiť, asi to lepšie vidieť zvonka, ale po Tatovi som asi zdedila takú vášeň pre písomnosti a archívnicstvo rodinných materiálov. Po mame pokoj a pohotovosť v krízových situáciách. To oceňujú najmä ľudia okolo mňa, hlavne ak sú v tej krízovej situácii oni (smiech).

Občas uvažujem, ako by sa asi prejavila spisovateľská identita tvojho otca nebyť jeho predčasnej smrti. A možno aj toho, že venoval veľa času herectvu a „prevádzkovaníu svojho kráľovského dvora“. Často spomínal, že by chcel napísať veľký humoristický román...

Áno, Tato sa netajil tým, že hercom sa stal akosi omylom, že v skutočnosti vždy chcel byť spisovateľom. Herectvo ho až tak nebavilo, najmä filmové, hovorieval, že je to strašná nuda. Zato od malička stále niečo

písal, od detských časopisov, ktorými bavil spolužiakov, cez poviedky, listy až po fejtóny, ktoré poznáme z časov, keď už mohol publikovať. Keby mal čas napísať svoj veľký humoristický román, dopadlo by to podľa

mňa tak, ako s prvým slovenským románom, René mládenca príhody a skúsenosti Jozefa Ignáca Bajzu, ktorý okamžite zakázali a potom asi sto rokov od vydania sa stal klasikou (smiech).

PÄTNÁSTY LIST Z VÝCHODNÉHO FRONTU PÍSANÝ OPĀT PRI SVIEČKE S TÝM, ŽE MOŽNO NEBUDE ODOSLANÝ (KVŮLI ÚROVNI AKO TAKEJ)

Michalovce 9. IX. 1964

(15)

Mon Ange,

ktosi vyplašil tanjších psov a ticho nozí narušuje ich vzrušené štekanie. Masím naviesť ĎUFU, až prídem domov, aby založila a viedla PSIE ODBORY, ktoré by boli ochrannou organizáciou psov. ĎUFKA by tak bola pre psov tým, čím nám ľuďom bola Anezka Hodinová-Sparná. Keby sa ĎUFKA dostala do USA, mohla by tam v OSN viesť PSIE ODDELENIE, kde by boli aj výbory a podvýbory. ĎUFKA by viedla výbor pre odzbrojenie a mier...

Mon Ange,

dnes som bol na poslednom vojenskom röntgene a odovzdal som už niektoré časti odevu. Pomaly, ale iste sa blíži sloboda. Budem sa snažiť udržať si ja čo najdlhšie. Lebo v tomto 20. storočí by malo byť každého cieľom udržať si slobodu... (Tulko začína byť patetický.) Mám taký dejem, že ten predposledný list (ten XIV.) bol veľmi bolestinský a sentimentálny. Prosim Ťa, ber ho s rezervou. Aby som nezabudol – písala mi VIOLA. Bola s dieťaťom v nemocnici – boli obidve choré. Dúfam, že to dobre dopadne. (Alebo už dopadlo?) Prepáč, ale dohorela mi sviečka. Zohnal som len kúsok. Posledné slová píšem v tme. Prosim Ťa, neopúšťaj ma natrvalo.

Mám Ťa, Julu

Jeden z listov pre Oľgu

Aké literárne vrstvy jeho pozostalosti ste postupne s mamou objavovali a na základe čoho ste sa rozhodovali, čo z nich zverejníte a v akom poradí? Čo zostane iba v súkromnom archíve?

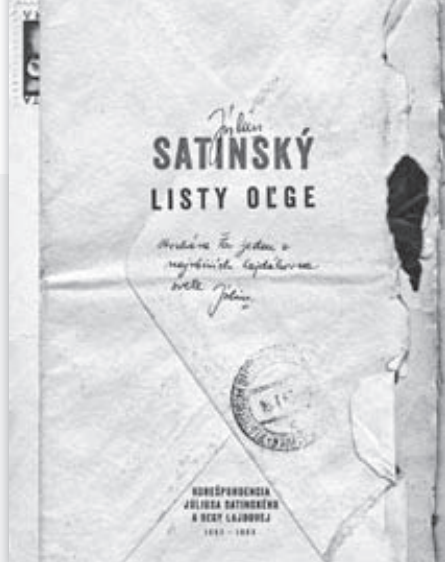
My sme už za Tatovho života mali istú predstavu o tom, čo všetko je medzi jeho písomnosťami. Na druhej strane dodnes nemáme všetko prečítané, lebo sú to kvantá textov. Knihy vydávané z pozostalosti pripravujeme tak, aby predstavovali ucelený príbeh, Expedície boli príbehom Tatových letných ciest s kamarátmi, Listy Olgy sú lábošným príbehom Jula a Olgy od ich zoznámenia po sobáš. Momentálne v pozostalosti hľadáme ďalšie príbehy, ktoré by sme mohli vydať.

Za to, že vznikla korešpondencia tvojho otca a jeho prvej manželky Olgy Lajdovej vďačíme hlavne ich odlúčeniu. Keby nežili tak často oddelene, listy by možno nevznikli. Ale tvoj otec písal listy veľmi intenzívne celý život... Komu?

Dalo by sa povedať, že všetkým. Rodine, priateľom, kolegom. On mal vždy, v každom období taký malý notes – adresár, ktorý nosil všade so sebou. Kedykoľvek mal potrebu, napísal niekomu list. Boli ľudia, s ktorými si dopisoval celý život (Milan L., Olga) a boli takí, s ktorými prežil krátke obdobie prudkého písomného styku, či takí, s ktorými si písal sporadicky.

Prečo ste v prípade Expedícií aj Listov Olgy trvali s mamou na náročnom dizajnovom spracovaní?

Cítili sme, že rukopis si to vyžaduje. V rukopisoch bolo množstvo ilustrácií a iných grafických prvkov (nálepky, mapky, vložené predmety...) a chceli sme, aby to bolo aj

v knihe zachované, aby čitatelia a čitateľky mali možnosť zažiť ten text autenticky.

Aké ďalšie knihy z otcovej pozostalosti pripravujete na vydanie?

Ako sme už spomínali, Julo písal listy celý život, takže pravdepodobne budú nasledovať ešte nejaké korešpondencie, ale nie je vylúčená ani kuchárska kniha alebo ďalšia kniha pre deti.

Ako jazykovedkyňa sa venuješ napr. veľmi zaujímavým témam – nápisom vo verejnom priestore. Čo ťa v tejto oblasti najviac prekvapilo a zaujalo?

Jazykovú krajinu Bratislavy – nápisy vo verejnom priestore – skúmam najmä z hľadiska viacjazyčnosti. Zaujalo ma, že jazyk môže slúžiť ako stratégia rozdeľovania zákazníkov (niektoré reštaurácie majú iné ceny za turistické menu, ktoré je po anglicky alebo nemecky, a miestne menu, ktoré je po slovensky). Prekvapilo ma, ako málo je maďarských nápisov vzhľadom na to, koľko Maďarov a Maďariet v Bratislave žije, študuje a pracuje.

Čo z toho vyplýva? Ako to interpretuješ?

Myslím si, že je to dané statusom, ktorý maďarčina v našej spoločnosti má. Je akási neviditeľná. Niektorí ľudia sa za ňu hanbia. Je to trošku začarovaný kruh: jazyky, ktoré majú vyššiu prestíž, majú viac nápisov a zároveň, keby bolo viac maďarských nápisov, mala by maďarčina vyššiu prestíž.

Čo ťa viedlo k tomu, že pravidelne pripravuješ slovensko-maďarské večery v Maďarskom kultúrnom inštitúte?

Možno práve to, o čom som hovorila v predchádzajúcej otázke. Veľa ľudí na Slovensku si ani neuvedomuje, koľko medzi nami žije ľudí s maďarskou národnosťou a s akými (jazykovými) problémami sa vyrovnávajú v bežnom živote. Naš program „Nepoznáme sa?“ prebieha po slovensky a je pripravovaný tak, že si ja ako moderátorka raz do mesiaca pozývam dvoch hostí rovnakej profesie a odlišnej (slovenskej a maďarskej) národnosti. Rozprávame sa o ich práci, ale aj o tom, či vo svojej profesii využívajú znalosť viacerých jazykov, či aké je to byť napr. maďarským režisérom či maďarskou herečkou na Slovensku. Bývajú to veľmi priateľské a voľnené stretnutia občas aj s prekvapujúcimi zisteniami nielen pre publikum, ale aj pre mňa. ■

S Luciou Satinskou sa členovia RSKS môžu osobne zoznamiť v rámci Literárneho večera 15. mája 2014 o 19.00 hod. Moderátorom večera bude Dado Nagy, ktorý nás zároveň oboznámi s najzaujímavejšími novinkami na slovenskom knižnom trhu.

15. mája 2014
o 19.00 hod.

Z literárnej pozostalosti Júliusa Satinského sa aj po rokoch od jeho smrti vynárajú príjemné prekvapenia. Publikácia **Expedície** vychádzala z privátnych cestovateľských zápisov známeho slovenského herca.

Listy Olgy prinášajú unikátnu súkromnú korešpondenciu Júliusa Satinského a jeho prvej manželky Olgy Lajdovej z rokov 1962 – 1965, ktorú na vydanie pripravila zostavovateľka a dcéra autora Lucia Satinská.

Ide o fragmentárny román v listoch – od zoznámenia tejto dvojice pri nakrúcaní filmu Výlet po Dunaji, až po svadbu vo februári 1966.

Listy sú zoradené chronologicky, podľa dátumu odoslania a zoskupené do kapitol podľa lokalít, kde sa práve Julo a Olga nachádzali.

Prvá kapitola **Bratislava – Košice** pochádza z obdobia Olginho angažmán s baletným súborom v Košiciach. Ďalšia časť **Listy z vojny** zachytáva korešpondenciu z Julovho prvého vojenského obdobia.

Tretia kapitola **Listy zo zájazdov VUS a západného frontu** je spomienkou na mesiace, keď Julo slúžil ako člen Vojenského umeleckého súboru, a štvrtá časť **Listy z východného frontu** – mapuje obdobie, keď bol za trest prevelený aj s Milanom Lasicom do Michaloviec a na Duklu.

Piata kapitola nazvaná **Americké listy** predstavuje obdobie po Julovej vojenčine, keď Olga vycestovala na pol roka do Ameriky, a posledná časť **L' Ange** pozostáva z niekoľkých časopiseckých listov, ktoré Julo posielal Olge a jej súrodencom na prázdniny.

Knihu uzatvára prorocká poviedka Jula Satinského **Angelika** z roku 1963, napísaná po asi ročnej známosti s Olgou.

Knihou zaujme už na prvý pohľad nápaditým grafickým spracovaním imitujúcim listovú obálku v 3D. K tomu patria faksimile originálnych listových dokumentov, ilustrácie a relevantné fotografie z daného obdobia.

Najcennejším bonusom je však najmä intímny pohľad do súkromia, intelektuálno-umeleckých záujmov a tvorivej fantázie Júliusa Satinského, ale aj americký pohľad Olgy Lajdovej na šesťdesiate roky v Spojených štátoch.

Listy Olgy sú dôkazom, aké produktívne môže byť dlhodobé odlúčenie v živote zamilovanej kreatívnej dvojice a v neposlednom rade sú aj výnimočne krásnym knižným artefaktom.

Ingrid Fux

ČO JE HOMEOPATIA?

Homeopatia je účinný a vedecký systém liečenia, ktorý aktivizuje prirodzené samoliečiteľské schopnosti tela i mysle. Jej cieľom je jemné a trvalé nastolenie zdravia.

Nemecký lekár Samuel Hahnemann (1755 – 1843) pred viac ako 200 rokmi odhalil odlišný prístup v liečbe chorých, ktorý nazval homeopatia (z gréckych slov znamenajúcich „podobné utrpenie“).

Tak ako Hippokrates pred viac ako dvomi tisícami rokmi, aj Hahnemann zistil, že existujú dva spôsoby liečenia chorých – liečba na základe potlačenia

Samuel Hahnemann

pomocou protikladov a liečba na základe podobnosti. Homeopatia lieči na základe podobnosti. Pri tejto liečbe sa podáva pacientovi homeopatický liek, ktorý lieči človeka s takými symptómami, aké vyvoláva látka, z ktorej je liek vyrobený. Inak povedané, ak cibula spôsobuje slzenie očí, homeopatický liek vyrobený z cibule takéto chorobné prejavy u pacienta lieči.

Homeopatické lieky určuje homeopat individuálne pre každého pacienta, teda nie ako v tradičnej medicíne, kde napr. na chronické bolesti hlavy dostanú viacerí pacienti ten istý liek. Homeopatické lieky nemajú škodlivé vedľajšie účinky ani nevyvolávajú závislosti. Môžu sa užívať spolu s liekmi tradičnej medicíny.

Obhajcovia homeopatie sú presvedčení, že zmesi obsahujúce jedinou molekulu účinnej látky na milión molekúl rozpúšťadla dokážu stimulovať „liečiaci mechanizmus tela“.

Kritici tvrdia, že je veľmi nepravdepodobné, aby takáto minidávka mala nejaký podstatný efekt na telo. V západnom svete zostáva homeopatia viac-menej okrajovou metódou a jej blahodarné účinky sa nevyužívajú v plnej miere. Inak je to v Indii, kde je homeopatia rovnocennou sestrou klasickej medicíny a je riadne uzákonená ministerstvom zdravotníctva. Fungujú tam homeopatické nemocnice, vysoké školy a v krajine pôsobí viac než 300 tisíc homeopatov.

HOMEOPATIA (NIE

Fotografie: Ingrid Fux

Martin Piovarčí vysvetľuje účinky homeopatických liekov

Vo štvrtok 23. januára 2014 zorganizoval Rakúsko-slovenský kultúrny spolok prednášku, na ktorej sme sa dozvedeli zaujímavé informácie o tom, ako môžeme pomôcť sami sebe, svojim deťom a rodine pri rôznych úrazoch, poraneniach a iných akútnych zdravotných ťažkostiach v našich domácnostiach. Prednášajúcim bol Bc. Martin Piovarčí, SAKHom, ktorý toto liečebné umenie študoval na Slovenskej akadémii klasickej homeopatie v Bratislave. Homeopatia je jeho srdcovou záležitosťou, zaoberá sa ňou už od roku 2003. O tom, že jeho cieľom je pomáhať ľuďom pri ich trápeniach a chorobách, kde tradičná medicína má len obmedzené alebo dokonca žiadne prostriedky, nás presvedčil nielen počas svojej prednášky, ale vyplýva to aj z nášho rozhovoru, ktorý sme s ním urobili po skončení podujatia v našom spolku.

Na úvod by som sa vás chcela opýtať, aké prednosti má homeopatia pred klasickou medicínou?

Najsilnejšou prednosťou homeopatie je, že si vie poradiť s ochoreniami, ktoré klasickej medicína nevie trvalo vyliečiť. V homeopatii máme ale iné pochopenie pre „zdravie“ a „vyliečenie“. Vyliečení sme, keď sa cítíme slobodní, vieme sa plne seberealizovať bez obmedzení a nemusíme na to brať žiadne medikamenty, ani homeopatické. Klasickej medicína nám pri chronických ťažkostiach ponúka často len dočasnú úľavu, pretože rieši jednotlivé symptómy, ale nerieši príčinu! Nezaobera sa človekom! Vysvetlím to nasledovne:

na ekzém dostanete masť s kortikoidmi, na bolesť ibuprofén... Symptómy choroby sa tak potláčajú s následkami do vnútra, z čoho potom vznikajú nové závažnejšie ochorenia. V homeopatii vnímame človeka ako celok, zaujímame sa tak o jeho fyzické problémy, ale aj o mentálny a emočný stav, pacienta potom liečime homeopatickým liekom, ktorý celostne zodpovedá jeho stavu.

Ako ste sa dostali k homeopatii?

K homeopatii som sa dostal cez vlastnú chorobu, vlastne môžem povedať, že som si doslova overil jej účinok na vlastnej koži. Od detstva som totiž trpel atopickým

LEN) NA DOMA

ekzémom na krku. Masť s kortikoidmi pomáhala len dočasne. Nakoniec sa to ešte zhoršilo a ekzém sa rozšíril na celú tvár a ruky. Dlhú som sa s tým trápil. Jedna známa mi odporučila homeopatiu a až tá mi pomohla. Výsledok bol taký viditeľný, že ne jeden kožný lekár by závidel. Odvtedy som homeopatickému spôsobu liečby zostal verný. Keď vás vlastná skúsenosť presvedčí, donúti vás zamyslieť sa nad tým, ako je možné, že to funguje a pomáha. A tak som homeopatiu začal študovať.

Kde sa podľa vás homeopatia môže čo najlepšie uplatniť, pri liečbe akých chorôb alebo ťažkostí?

Homeopatia nemá takmer žiadne obmedzenia. Ak sa na to pozrieme odborné, v homeopatii lieči sekundárny účinok lieku, teda reakcia organizmu na liek. Tak povediac našim liekom „poukážeme“ na problém, ktorý samoliečebné schopnosti organizmu doteraz nevideli. Hranicou pre homeopatiu sú teda naše vlastné schopnosti a schopnosti nášho organizmu. V pokročilých degeneratívnych stavoch, ako napr. pri rakovine vo vyššom štádiu, už vieme len zmierniť utrpenie.

Ako používať homeopatiu doma v bežných podmienkach? Je nutné vždy konzultovať liečbu s homeopatom?

S troškou vedomostí, ako homeopatia funguje a ako treba lieky podávať, aj so znalosťou o základných liekoch, ktoré ste mohli získať na mojej dnešnej prednáške, prípadne s knihou o homeopatickej prvej pomoci si pri jednoduchších akútnych ťažkostiach, ako sú poranenia, bolesť po návšteve zubára, prechladnutie, nevoľnosť v aute či tréna zo skúšky, veľmi dobre budete vedieť pomôcť aj sami doma.

Konzultovať liečbu s homeopatom treba, keď sa ťažkosti opakujú, sú teda chronické, alebo keď sa stav nezlepšuje.

Ako vidieť, že nasadená homeopatia zaberá a bola naordinovaná správne? Pýtam sa preto, lebo, ako ste v prednáške spomenuli, niekedy sa môže stav po jej použití aj (krátkodobo) zhoršiť...

Pri domácej liečbe homeopatiou vieme, že homeopatický liek funguje, ak sa cítíme lepšie, máme viac energie a liečebný proces sa zrýchľuje. Pri chronických ťažkostiach posúdi homeopat na základe reakcie po podaní lieku, či je to ten správny liek. Ak sa po podaní lieku dočasne zvýši vylučovanie a ťažkosti sa presúvajú z von, resp. zo životne dôležitých orgánov a funkcií organizmu na menej dôležité, tak to je pre nás – homeopatov, a taktiež aj pre pacienta, dobrým znakom. Znamená to, že liečebný proces sa naštartoval.

Čo pokladáte za svoj najväčší úspech v tejto oblasti?

Pre nás, teda pre mňa a moju manželku, ktorá sa tiež venuje homeopatii, sú najväčším úspechom a zároveň aj dôkazom nielen našej vzájomnej lásky, ale aj schopností homeopatie, naše deti. Od narodenia ich liečime, ak treba, výlučne homeopaticky, to znamená – bez alopatických, analgetík, antibiotík, antipyretík... A, samozrejme, je pre nás úspechom každý človek, ktorému homeopatiou pomôžeme, aby bol zdravý, bol sám sebou a mohol sa sebarealizovať.

Ďakujem vám za rozhovor a prajem ešte veľa pozitívnych výsledkov a úspechov, nielen v homeopatii. ■

10 DOBRÝCH DÔVODOV PRE HOMEOPATIU

Na webovej stránke Bc. Martina Piovarčího www.mojhomeopat.sk sa dočítate nielen o histórii homeopatie, ale nájdete tam aj desať dôvodov, pre ktoré je lepšie uprednostniť túto metódu liečby.

BEZ NEŽIADUCICH ÚČINKOV

Procesom prípravy homeopatického lieku sa odstráni všetka toxicita z pripravovanej látky. Daná látka je potom bezpečná pre deti, tehotné ženy a aj počas menopauzy.

JEMNÁ

Homeopatická liečba je jemný proces, napriek tomu výsledky môžu byť silné a dlhotrvajúce.

HOLISTICKÁ

Homeopatia sa zameriava na celú osobnosť, berie do úvahy človeka ako celok. Často jeden liek alebo séria jednotlivých liekov vyrieši všetky ťažkosti.

FINANČNE NENÁROČNÁ

Homeopatické lieky sú finančne až prekvapivo menej náročné ako lieky klasickej medicíny.

PREVENTÍVNA

Posilňovaním imunitného systému a celkového zdravia homeopatia zvyšuje odolnosť pacienta voči ochoreniam a infekciám.

NIE JE TESTOVANÁ NA ZVIERATÁCH

Ľudia reagujú na lieky odlišne ako zvieratá. Všetky homeopatické lieky sú testované na zdravých ľuďoch. Symptómy, ktoré látka vyvoláva u zdravých ľudí, sú presne tie, ktoré je možné liečiť u chorých ľudí trpiacich týmito symptómami.

PRÍJEMNÁ NA CHUŤ

Homeopatické lieky sa podávajú ako malé, príjemne chutiace guľôčky priamo do úst alebo v tekutej forme. Pre deti sú dostupné vo forme granúl, práškov alebo kvapiek.

ZAHŔŇAJÚCA PACIENTA AKO CELOK

Homeopat sa pýta nielen na príznaky, ale aj všeobecne na zdravie a životný štýl.

NEOCENITEĽNÁ PRVÁ POMOC

Homeopatické lieky možno bezpečne použiť na liečbu jednoduchých problémov, akými sú napríklad modriny, malé popáleniny, vyvrtnutie, uhrýznutie hmyzom a žalúdočné problémy.

MEDICÍNA BUDÚCNOSTI

S viac ako tromi tisíckami homeopatických liekov a novými neustále objavovanými liekmi je homeopatia „umením na vzostupe“. Na rozdiel od klasickej medicíny, ktorá každý rok stiahne z trhu niekoľko liekov z dôvodu ich „novoobjavených“ nežiaducich účinkov, homeopatia stále používa tie isté lieky, ktoré sa používali už pred 200 rokmi, spolu s novými liekmi, aby sa rozšíril rozsah ich pôsobenia.

Ingrid Žalneva

MALÉ UMELECKÉ DIELKA S DLHOU TRADÍCIOU

V jednej zo svojich kníh nazval Boris Filan vajíčko dizajnerským zázrakom. Jeho účelný, moderný a dokonalejší tvar, symbolizujúci obnovu a kontinuitu života, fascinoval ľudí od nepamäti. Vajíckam sa pripisovala magická moc. Aby sa jej účinok ešte viac posilnil, už v predhistorickom období sa vajíčka začali ozdobovať.

Batikované vajíčka zdobené rúrkou z oblasti Domaniže

Fotografie: Ingrid Žalneva

Aj na našom území boli vajíčka dôležitou súčasťou obradov, najmä tých, ktoré súviseli s víťaním jari. Aby sa zabezpečila dobrá úroda, kládli sa vajcia do prvej vyoranvej brázdy alebo sa škrupinky hádzali na vysiate obilie a zeleninu. Pri prvom vyhánaní dobytká na pašu sa vajíckom pohladil chrbát zvierat, aby boli zdravé a plodné. Deti sa umývali vo vode, do ktorej bolo predtým položené vajce, alebo sa vajíčko prikladalo deťom na ústa, aby začali čoskoro rozprávať.

Pomôcky na batikovacíu techniku: špendlík v drevenej rúčke a zostrihnuté husie brká

Farebná paleta

V minulosti sa ozdobovali uvarené vajcia, hlavne slepačie, ale niekedy aj kačacie, husacie a pštrosie, v niektorých regiónoch aj holubie a prepeličie. Až v 2. polovici 19. storočia sa začali maľovať vyfúknuté vajcia, tzv. výduvky. Tieto už nie sú určené pre polievačov, ale slúžia ako dekoratívny predmet v jarnom a predveľkonočnom období, sú umeleckou miniatúrou pre zberateľov a vyhladávaným suvenírom pre zahraničných turistov. Až do konca 19. storočia sa používali na farbenie len prírodné farby, naši predkovia boli pri ich získavaní často veľmi vynaliezaví: napr. žltú farbu pripravovali tak, že jablňovú kôru povarili s rascou alebo mladým zeleným žitom, prípadne v horúcej vode vylúhovali šafran. Pre červenú farbu lúhovali potlčené pálené tehly. Keď sa do zmesi pridal mangold, vznikol purpurový odtieň. Červená

Vzorkovník pre techniku oblepovania sietinou

Odtrované vajíčka

farba bola najdôležitejšia, pretože symbolizovala Kristovu krv. Vo viacerých slovanských jazykoch sa červená farba povie „krasnaja“ – v tomto výraze a tiež vo význame nášho slova „krásny“ treba hľadať aj pôvod slova „kraslice“. Oranžová a hnedá farba sa dali získať uvarením cibulových šupiek, kôry zo stromu slivky, brezy alebo povarením listov a škrupín vlašských orechov. Zelená vznikla varením sena, mladšej trávy, ďateliny, oziminy, špenátu alebo petržlenu, modrá a fialová sa dali pripraviť z atramentu alebo čučoriedok. Pre čiernu farbu bolo treba povariť dubovú alebo jelšovú kôru, alebo dokonca vyvariť zhrdzavené železo v polievke z kyslej kapusty! Neskôr sa začal na lúhovanie používať krepový papier, jednoducho sa pár natrhávaných kúskov ponorilo do horúcej vody. Dnes sa používajú syntetické farby.

Vajíčka a Veľká noc

V Rakúsku skrýva veľkonočné vajíčka zajačik a deti ich musia hľadať. Ako všetci dobre vieme, na Slovensku si vajíčka musia chlapi „vyšibať“ alebo „vykúpať“ – na Veľkonočný pondelok obchádzajú chlapi a muži domy svojich známych dievčat a žien, polievajú nás vodou a šibú korbáčmi. A to všetko vraj preto, aby sme ostali zdravé a krásne! Niektorí síce namiesto vody akože decentne používajú voňavku, ale mať na sebe zo päť rôznych parfumov tiež nie je veľmi príjemné. Nečudo, že viaceré dievky sa radšej zamknú, nepustia domov žiadneho kúpača (prinajlepšom len toho najvyvolenejšieho) a na krásu a omladzovanie volia radšej iné prostriedky... Nechcem tu však pranierovať slovenské veľkonočné zvyky, namiesto toho by som vám chcela priblížiť techniky ozdobovania vajíčok, ktoré majú na našom území dlhú tradíciu.

Batikovanie a vosková technika

Sú najrozšírenejšími technikami na Slovensku, používajú ich aj v iných krajinách, rozdielny je ale dekor a farebnosť. Motívy sa nanášajú špendlíkom (pôvodne sa používal trň, zápalka alebo zaostrené drevko), ktorý je zastrčený do dreveného držadla, napr. do obyčajnej ceruzky. Špendlík sa namáča do horúceho, rozpusteného vosku a na vajíčko sa robia bodky alebo kvapky (bodka sa rýchlym ťahom predĺži). Koľko bodiek a kvapiek chceme v kompozícii mať, toľkokrát musíme špendlík ponoriť do horúceho vosku, často až 280 – 400-krát! Keďže vosk rýchlo tuhne, musí sa pracovať svižne. Niektoré ľudové umelkyne používajú nielen bodky a kvapky, ale napr. aj trojuholníky. Opäť na to slúži veľmi jednoduchý nástroj – husie brko zostrihané tak, aby na konci ostal malý trojuholník, a ten sa potom namáča do vosku. Po nanosení ornamentov sa vajíčko ponorí do prvej farby, vyberie, osuší a potom sa nanáša ďalšia vrstva vzorky na zafarbené vajce. Nalepený vosk zabraňuje farbe vniknúť do tejto časti. Postup viackrát opakujeme, pričom sa postupuje od svetlých farebných tónov k tmavším. Nakoniec sa vajíčko nahreje nad plameňom sviečky a rozpustený vosk sa zotrie mäkkou handričkou. V niektorých oblastiach Slovenska sa ornamente nekreslili špendlíkom, ale malou medenou rúrkou (pôvodne slamkou, prípadne koncovkou zo šnúry do topánok!). Tieto pomôcky sú duté, dajú sa preto naplniť väčším množstvom vosku, ktoré vystačí na nakreslenie celej dlhej čiary. Vzor potom nepozostáva z bodiek a kvapiek, ale z čiar a vlnoviek, ktoré sa križujú a opäť stretávajú v rôznych uhloch a formáciách.

Miniatúrne kovácke nástroje pripevnené na vajíčko okúvaním

Maľovanie voskom

Táto technika, podobná batikovaniu, je veľmi populárna a v súčasnosti asi najviac používaná pri ozdobovaní kraslíc. Klasické batikované vajíčka sa objavujú zriedka. Príčinou sú farby. Tie, čo sa bežne predávajú, sú zväčša určené na farbenie uvarených, ešte horúcich vajec, alebo samotná farba musí byť teplá. Takýto postup sa však nedá aplikovať pri batikovaní, pretože vosk by sa rozpustil. Namáhavú prácu s farbami môžem potvrdiť z vlastných skúseností, niekedy treba jedno vajíčko nechať namočené vo farbe aj celú noc – vôbec sa nečudujem, že mnohé ľudové umelkyne už túto techniku vzdali a venujú sa radšej voskovaniu, t.j. technike, pri ktorej sa namiesto vosku používajú roztopené voskové pastely, tieto sa však neodstraňujú, takže konečný vzor je plastický. Táto technika je jednoduchšia aj preto, že sa dajú pri nej opravovať chyby – nožikom sa nesprávna čiarka alebo bodka odškrabne. Pri batikovaní to nie je možné, po chybnom nanosení vosku ostane na vajíčku fliachik, ktorý sa už nezafarbí.

Leptanie

V súčasnosti ide už o zriedkavú techniku. Ako pomôcka na kreslenie sa používa husie brko, drevko, zápalka alebo špeciálne sklenené pero. Technika je založená na chemickom procese odkrývania pôvodnej farby vaječnej škrupiny na zafarbenom vajíčku.

Vajíčka s nalepenou sieťkou zo zbierok Kysuckého múzea v Čadci

Pôvodne sa používali prírodné leptadlá, napr. ocot alebo voda z kyslej kapusty, neskôr kyselina soľná alebo kyselina dusičná. Dnes sa používa aj Savo alebo iný bieliaci prostriedok. Leptaním prírodnými leptadlami sa však docieľujú mäksie, plynulejšie línie. Kraslice sú vždy jednofarebné, ornament biely, väčšinou rastlinný alebo geometrický. Drievko sa namáča do octu a potom sa ním kreslí vzorka, čiary sa však niekedy musia viackrát obtiahnuť, aby boli dostatočne výrazné. Pri každom nanosení sa zvyšok tekutiny utrie papierovým obrúskom. Hotové vajíčko sa pretre olejom.

Vyškrabovanie

Pre túto techniku treba mať naozaj dostatok trpezlivosti, zručnosti a presnosti. Je to mechanické odstraňovanie farby z povrchu vajíčka. Vzory tvoria maličké čiariočky, ktoré sa vyškrabujú nožíkom, cutterom alebo žiletkou, pilníkom, ihlou alebo šidlom. Dnes sa používajú aj elektrické brúsky. Vyškrabované vajíčka majú vždy intenzívnu podkladovú farbu – červenú, tmavomodrú, zelenú, fialovú alebo dokonca čiernu. Technika je časovo mimoriadne náročná, okrem toho treba pracovať zľahka, aby vajíčko neprasklo. Vzor býva veľmi bohatý – rôzne štylizované, ale aj prírodné lístky, púčiky, kvietky, vetvičky, vtáci, srdiečka, často aj veršičky, venovania a nápisy, ktorými dievčatá vyjadrovali svoje pocity, svoj vzťah k obdarovanému mládencovi – lásku, šťastie, túžbu...

Oblepovanie

Pre túto techniku sa hodia najmä nezafarbené vajíčka. Tieto sa potom oblepujú rôznymi materiálmi, napr. sietinou, vlnou, perľovkou, textilom alebo slamou. V odbornej literatúre sa táto technika pokladá za najmladšiu a najskôr sa rozvíjala hlavne v „mestskom“ prostredí. Sietina je dužina močiarnnej trávy, ktorá sa najskôr musí nazbierať, potom sa nechtom alebo nožíkom steblo nareže, vytiahne sa z neho biela dužina, ktorá sa nechá obschnúť a ďalej sa používa vo svojom prírodnom stave, t.j. biela, alebo zafarbená. Vzory pozostávajú zo špirál, kvietkov, vtáčikov, srdiečok, ale aj z celkom miniatúrnych kúsčok. Vajíčka sa oblepujú tiež vlnou alebo bavlnkou, ktorá má v porovnaní s vlnou výhodu v tom, že sa nechlpí, je pevnejšia a oveľa tenšia, dekor je preto jemnejší a dokonalejší. Typická je kombinácia dvoch nití, z toho jedna je zvyčajne biela. Ornamenty pozostávajú z troch prvkov: kolieska, vlnovky a linky. Z nich sa potom vytvárajú kvietky, lístky, vetvičky a pružky. Ďalším materiálom na ozdobovanie kraslíc je slama (ražná alebo jačmenná). Vajíčka sa používajú zafarbené, aby nalepený vzor lepšie vynikol. Steblá slamy sa najprv očistia, odstránia sa kolienka a slama sa nastrihá na menšie kúsky. Tieto sa nožíkom pozdĺžne rozrežú a ostrou hranou vyhladia. Tým sa slama aj zmäkčí a vzniknú pružky stočené do prstencov. Z pripravených pružkov sa nastrihajú drobnučké tvary – tenké pásiky, štvorčky,

Bohaté vzory na vyškrabovaných vajíčkach

kolieska, trojuholníčky a pod., z ktorých sa postupne vytvára celá kompozícia. Táto technika sa stále zdokonaľuje, zložité vzory sú tvorené z čoraz menších a jemnejších detailov.

Odrôtovanie

Konečne niečo pravé, čisto slovenské! V minulosti bola táto technika rozšírená hlavne v oblasti severného a severozápadného Slovenska, odkiaľ pochádzalo najviac drotárov, ktorí – keď práve neopravovali staré hrnce – ozdobovali drôtom aj rôzne úžitkové predmety, napr. vazy, hrnčeky a tiež vajíčka. Technika vymizla spolu s drotárskym remeslom, ale zhruba pred 25 rokmi sa ju podarilo opäť oživiť a dnes je pomerne známou a rozšírenou technikou, dokonca i v Čechách. Ozdobujú sa väčšinou nezafarbené vajíčka. Najdôležitejší je správny výber drôtu (nesmie byť príliš tenký, lebo sa potom správa ako niť, a ani nie príliš hrubý, pretože úplet z neho je pevný ako pancier), najlepší je včelársky medený drôt s hrúbkou 0,35 až 0,45 mm. Na opletievanie jedného vajíčka s jednoduchým úpletom potrebujeme 3,5 – 4 metre drôtu! Základné vzory sú: šupinatý, špirálovitý a retiazkový.

Okúvanie

Okúvanie je tiež tradičnou, no zriedkavou technikou zdobenia kraslíc. Takto ozdobené vajíčka sú ojedinelé a vzácné, nájdeme ich hlavne v múzeách. Ich tvorcami boli pravdepodobne kováčski majstri alebo tovarišskí pomocníci, vajíčka boli vlastne dôkazom ich zručnosti a vynaliezavosti. Pri tejto technike sa kovové ozdoby pripievňujú na škrupinu pomocou dlhších kovových špendlíkov s hlavičkami. Kováci čerpali námety hlavne zo svojho vlastného prostredia: podkovičky, kladivká, kliešte, ostrohy, ale aj srdiečka, vetvičky, vtáčiky, rovné a zvlnené pružky... Takmer zaniknutú techniku sa Škole remesiel pri ÚLUVe podarilo asi pred 15 rokmi opäť oživiť.

Perforovanie

Je to pomerne nová, veľmi rozšírená, módna, obľúbená technika. Vajíčka pripomínajú madeirovú výšivku, sú väčšinou nezafarbené. Dierky sa vrtajú zubárskou, resp. hobby vrtáčkou. Technika si vyžaduje zručnosť i trpezlivosť, ako mi povedala raz jedna krasličiarica: „Som šťastná, keď mi z troch vajec praskne pri tom len jedno, ale zvyčajne prasknú dve... a aj to pri poslednej dierke...“

Vajíčka sa dozdobujú voskovou technikou, vzor sa maľuje bielou voskovou pastelkou.

Okrem tohto spôsobu ozdobovania veľkonočných vajíčok sa v poslednom čase objavujú aj rôzne kombinácie uvedených techník, prípadne menej tradičné metódy, ktoré majú svoj pôvod v starých technikách, alebo sú aspoň nejakú späť s ľudovým umením (napr. maľba vzorov z ľudových krojov). Žiaľ, na trhu sa objavujú aj poriadne gýčové vajíčka, ktoré nielen že nemajú nič spoločné s tradíciou maľovania kraslíc, ale navyše ešte aj kazia vkus budúcim generáciám. Taktiež aj vajíčka zafarbené autolakom sú príliš lesklé a príliš umelé... Ale či už sa rozhodnete pre vajíčka maľované, jednofarebné alebo nezafarbené, prírodné, jedno je isté – vajíčka neodmysliteľne patria k Veľkej noci. Jedným z najkrajších zvykov, ktorý sa snažíme dodržiavať aj v našej rodine, je, keď sa na Veľkonočnú nedeľu pozbierame okolo sviatočného stola, najstarší člen rodiny vezme uvarené vajce, rozdelí ho ostatným a povie pritom: „Keď raz vo svete zídete zo svojej cesty, rozpomeňte sa, s kým ste toto vajce jedli, a vedzte, že je na svete miesto, kam sa vždy môžete vrátiť...“

Na záver si opäť dovoľm citovať Borisa Filana z jeho knihy Tri opice: „Až pôjdete najbližšie do chladničky, otvorte tú bakelitovú priehradku vpravo hore. Vajíčka si tam sedia vo svojich jamkách ako výsadkári a trpezlivo čakajú, kedy nám budú môcť poslúžiť. Vyberte jedno a podržte ho v ruke. Vychutnajte si jeho tvar, hladkosť, čistotu. Uvedomte si, že práve držíte zárodok celého vesmíru. To žlté srdce uprostred vajíčka je kúsok slnečného ohňa.“ ■

Použité zdroje:
Anna Chlupová: Kraslice, ÚLUV,
Bristolava 2003

Slowakische Ostereier

Verzierte Eier gehören als ein besonderer Teil der Volkskunst zu den ältesten und wirksamsten künstlerischen Äußerungen. Sie spielten eine wichtige Rolle bei der Begrüßung des Frühlings als Symbol der Sonne, des Lichtes, der Fruchtbarkeit und des sich erneuernden Lebens in der Natur. In der Slowakei werden die Eier von Frauen und Mädchen verziert. Am Ostermontag besuchen Männer und Buben ihre weiblichen Verwandten, Kolleginnen und Freundinnen, bespritzen diese mit Wasser und peitschen sie mit Weidenruten – es soll ihre Gesundheit, Reinheit und Schönheit kräftigen. Dafür bekommen die Männer und Buben verzierte Eier als Geschenk. In der Slowakei gibt es verschiedene Ostereierverzierungsstechniken – zu den traditionellen gehören: Batiken, Wachsen, Ätzen, Auskratzen, Umkleben, Umdrahtung und Beschlagen.

FÖRDERUNG DES ZWEISPRACHIGEN UNTERRICHTS IM NATIONALRAT

Volkgruppenvertreter unterstützen NEOS-Antrag nach Existenzsicherung von zweisprachigen Privatschulen

Das Österreichische Volksgruppenzentrum appelliert an alle Parlamentsfraktionen den Antrag der Neos-Abgeordneten Angelika Mlinar, der eine Absicherung und Erweiterung für volksgruppensprachliche Privatschulen vorsieht, zu unterstützen. „Wir verhandeln seit vielen Jahren auf mehreren Ebenen die Kostenübernahme für Privatschulen der Volksgruppen durch den Bund und hoffen, dass die von Angelika Mlinar aufgegriffene Initiative auf breite Zustimmung im Parlament stößt“, erklärte der Präsident des Österreichischen Volksgruppenzentrums Marjan Pipp. „Da im Gegensatz zu Burgenland und Kärnten für die Volksgruppen der Steiermark und Wiens keine Minderheitenschulgesetze existieren, würde die durch den Antrag begründete Kostenübernahme für Privatschulen der Volksgruppen durch den Bund zumindest die größten Diskriminierungen jener Volksgruppen abschaffen, die von diesen beiden Minderheiten-Schulgesetzen nicht erfasst sind“ sagt Pipp in der Presseaussendung des Österreichischen Volksgruppenzentrums.

Die Bedeutung der gelebten Zweisprachigkeit zum Wohle der gesamten Republik, die von den privaten Bildungsinstitutionen der Volksgruppen gefördert wird, hat auch Bundespräsident Heinz Fischer betont, als er anlässlich des Besuches der privaten Komensky-Schule erklärte: „Zwei- bzw. Mehrsprachigkeit ist im heutigen geeinten Europa ein großes Plus, fast möchte ich sagen, ein Muss“. Die Komensky-Schulen betreuen seit Jahrzehnten über 400 SchülerInnen in Wien vom Kindergarten bis zur Matura zweisprachig tschechisch/slowakisch-deutsch mit für den privaten Träger kaum noch zu bewältigenden finanziellen Aufwand.

Das Österreichische Volksgruppenzentrum betont in seiner Aussendung, dass die entsprechende Ergänzung des Privatschulgesetzes eine langjährige Forderung der österreichischen Volksgruppen darstellt und effektiv helfen würde, die gelebte Zwei- bzw. Mehrsprachigkeit als natürliche Ressource der Republik Österreich im geeinten Europa zu nützen.

Österreichisches Volksgruppenzentrum, Presseaussendung Februar 2014

Parlaments-Rückblick

Einig über den Wert mehrsprachiger Bildung waren die RednerInnen bei der Diskussion über einen NEOS-Antrag, mit dem Privatschulen österreichischer Volksgruppen eine Subventionierung durch den Bund erhalten sollen. Tatsächliche Gleichstellung konfessioneller und anderer Privatschulen ergebe sich daraus zwar nicht, räumte Antragstellerin Angelika Mlinar ein. Man reagiere damit jedoch auf die Kritik des Europarats, Österreich diskriminiere entgegen internationaler Abkommen Schulen mit Muttersprachenunterricht heimischer Minderheiten. Generell, hielt sie fest, sei Mehrsprachigkeit eine der wichtigsten Kompetenzen in Zeiten der Globalisierung und gehöre dementsprechend gefördert. Letztendlich würden auch immer mehr deutschsprachige Eltern eine mehrsprachige Ausbildung ihrer Kinder wünschen, bekräftigte Franz Kirchgatterer, der sich namens der Sozialdemokratie zur Unterstützung der Volksgruppen bekannte.

ÖVP-Mandatar Nikolaus Berlakovich unterstrich ebenfalls, der Bildungssektor sei für den Schutz von Volksgruppen von zentraler Bedeutung. Ungeachtet dessen ortete er im diskutierten Vorschlag der NEOS die Gefahr, zusätzliche Kosten könnten auf den Bund abgewälzt werden, obwohl hier die Verantwortung bei den Ländern liege. Auf die Kostenfrage konzentrierte sich der Freiheitliche Wendelin Mölzer. In seinen Augen muss das Fördersystem nicht-konfessioneller Privatschulen grundsätzlich breiter aufgestellt werden. Für eine Neuordnung der Mittelverteilung an Privatschulen machte sich schließlich Harald Walser stark, um Förderungen vom Bund transparent und gerecht aufzuteilen und nicht-konfessionelle Privatschulen mit konfessionellen wirklich gleichzustellen. Der Antrag wird im Verfassungsausschuss noch genauer debattiert.

Aus der Parlamentskorrespondenz (25.02.2014)

Môj názor

Prečo vôbec vznikla táto iniciatíva? Čo je za ňou? Ide o zohľadnenie dvojjazyčných škôl pre národnostné menšiny hlavne vo Viedni a ich postavenie na tú istú úroveň akú majú dvojjazyčné školy v Korutánsku a Burgenlande, kde príslušné školské zákony platia. Nič viac, nič menej. Podľa Európskej charty o menšinových jazykoch by mal štát tieto podmienky vytvoriť a nás podporiť v našich aktivitách – čo vo Viedni, kde sme ako Slováci uznaná menšina, nie je pravda.

O čo ide? No, samozrejme, o peniaze. Podľa kalkulácií školských pracovníkov stojí financovanie jednej triedy alebo skupiny od škôlky po maturitu – 2 milióny eur ročne. Čiže, keď zoberieme národnostné skupiny žijúce vo Viedni, ktoré podľa zákonov nemajú žiadne možnosti na poskytnutie dvojjazyčného školského vzdelania – treba zobrať do rúk

15 miliónov. Každý školák má byť pre štát rovnako cenný. Aj keď vo Viedni je česká škola Komensky, do ktorej chodí veľký počet slovenských detí, ale má štatút privátnej školy. Mesto Viedeň platí mzdy učiteľom ako „živú subvenciu“, všetky ostatné náklady musí platiť spolok Komensky. Vo verejných školách platí štát za žiaka niečo medzi 2 000 až 2 500 eur ročne. Betriebskosten (t.j. náklady na nájomné, školníka, sekretariát a pod.). To by aj tejto škole úplne stačilo. Pre nás by bolo dôležité, aby sme mohli vôbec začať – slovenská škôlka a ľudová škola. I have a dream...

Kde je problém? Strach ministerstva financií pred požiadavkami menšín, ktoré nie sú uznané ako národnostná skupina. Ak by nám niečo povolili, tak hneď by stáli pred dverami Poliáci, Turci, atď. Ale je to správne riešenie strčiť hlavu do piesku a čakať na ďalšie volebné obdobie a dúfať, že sa nič nestane? Ja si myslím, že aj tu sa ukazuje krátkodobý charakter politiky v Rakúsku. Chýba vízia a chýba osobnosť, ktorá by problémami národnostných menšín pohla. ■

Vlado Mlynár

VYPI SVOJ POHÁR

*Vypi svoj pohár do dna –
na dno radosti,
lásky,
bolesti,
života.*

*Vypi svoj pohár vždy do dna –
nech je v ňom med,
alebo jed.*

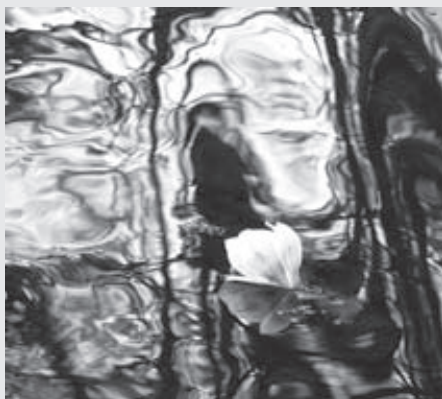
*Vypi svoj pohár
až po dno –
lebo len tam
v jeho odlesku
objavíš raz tvoju tvár
a obraz
vlastného života.*

Foto: Ingrid Flux

Poetka Helena Opitz-Sokolová číta zo svojej zbierky básní, ktorú vydal náš spolok

Foto: Zuzana Sokolová-Kováříková

A všetky slzy, ktoré si vylial zo žiaľu nad inými - sa stanú perlami v tomto oceáne bez konca...

NEBOLA SOM TU

*Bola som asi slepá
a moje oči nevideli,
i keď sa tak rady pášovali
na zeleni zeme a modrosti oblohy.
Bola som takmer hluchá,
hoc' moje uši počuli,
čo aj ten najtichší šum
a rady sa vnárali do krásy hudby.
Bola som azda aj nemá
a hoci som rada s každým hovorila,
moje pery nemohli vysloviť to,
čo mi ležalo na srdci.
Ja som tu vlastne ani nebola
a moje srdce bolo pevne uzamknuté,
takže nemohlo zachytiť
SOS signály iných srdc.
Až pokým raz malá iskra
z najväčšej hĺbky mojej duše
mi z vnútra všetko osvietila.
Ja začínam vidieť, počuť, hovoriť.
Všetko, čo predtým nebolo, je zrazu tu!
Žiar, iskra cez chladivé putá!
Nech všetko vo mne presvieti láska
a všetko zo mňa láskou žiari!
Ja som už tu.*

VEČER TROCH MÚZ

Múzy sa v našom spolku stretávajú takmer pravidelne, ale aby sa spolu stretli poézia, hudba a výtvarné umenie, to sa až tak často nestáva.

Večer 14. novembra 2013 za tlmeného svetla blikajúcich sviečok a za sprievodu podmanivých klavírných melódií v podaní Ing. Jakuba Havlíka prezentovala poetka, dramaturgička a scenáristka Helena Opitz-Sokolová svoju zbierku básní *Tiché posolstvo* (písaných paralelne v slovenčine a nemčine), ktorú vydal Rakúsko-slovenský kultúrny spolok.

Helena Opitz-Sokolová sa narodila a vyrastala v Bratislave, kde aj ukončila štúdium na Filozofickej fakulte UK. Počas štúdia sa vydala a priviedla na svet dcéru Zuzanu. Avšak pedagogika nebola jej pravá cesta, osud ju odvial inam. Jej záľuba v písaní ju priviedla do Slovenskej televízie, kde popri zamestnaní vyštudovala na pražskej Akadémii múzických umení filmovú a televíznu dramaturgiu a scenáristiku. Počas dvadsaťročnej praxe sa podieľala na tvorbe mnohých významných inscenácií, za ktoré získala rad ocenení na domácich a zahraničných festivaloch. Jej televízna inscenácia *Viktória Regia* získala hlavnú cenu diváka a štátnu cenu. Slovenské filmové ateliéry *Koliba* podľa jej dramaturgie nakrútili celovečerný film *baladu Šudy-Katarinka a Ludy Tomášik*. Na jej baletné libreto *Vták* skomponoval hudbu český skladateľ *Karel Kupka*. Na vrchole svojej tvorivej činnosti s ňou mal osud ale iný zámer. I keď sa ešte v bývalom režime zoznámila s rakúskym občanom, za ktorého sa aj vydala, nedokázala hneď opustiť rodičov a prácu. Až po narodení syna *Rafaela* sa definitívne odsťahovala za manželom do Viedne.

Začiatky neboli ľahké, ale práca predavačky, servírky, opatrovateľky ju vnútorne obohatila a pomohla bližšie spoznať ľudí, Boha a tajomstvá života. To pretavila i do svojich básní inšpirovaných hlbokými duchovnými zážitkami, ktoré nepoznajú hranice, jazykové a iné prekážky a tematizujú umenie, lásku v rôznych podobách a zdravie ako zrkadlo nášho života. Svojou poéziou chce ľudí rôznych rás, národností, náboženstva, veku a pohlavia spájať, a nie rozdeľovať – tak sa vyznáva vo svojom úvodnom *KRÉDE*.

Jablká nepadajú ďaleko od stromu – to sa potvrdilo i v tejto zbierke, aj keď v inej podobe. Reflexívne básne Heleny Opitz-Sokolovej citlivo a invenčne dopĺňujú umelecké fotografie jej dcéry *Zuzany Sokolovej-Kováříkovej*, ktorá sa už v mladosti venovala maľovaniu a ukončila odbor užitej fotografie na Strednej umeleckopriemyselnej škole v Bratislave. Popri rodine a dvoch deťoch, čo jej neumožnilo ďalšie štúdium na FAMU v Prahe, celý svoj život zasvätila fotografii. Stala sa členkou viacerých bratislavských fotoklubov a zúčastňovala sa na rôznych výstavách. V roku 1988 vyhrala hlavnú cenu v súťaži *AMFO*, niekoľko rokov pracovala v štátnych reštauračných ateliéroch v Bratislave, v roku 1990 mala autorskú výstavu fotografií spolu s Dušanom Hegedúšom v *Illmitzi* (Rakúsko). Teraz pracuje v digitálnom štúdiu ako grafička. Jej aktuálna výstava fotografií je otvorená v bratislavskej čajovni *Biela lalia*.

Poézia Heleny Opitz-Sokolovej si už našla svoje dôstojné miesto na večeroch poézie a hudby na Slovensku (Bratislava, Tatry) a v Rakúsku (Viedeň, Graz). Sme úprimne presvedčení, že spolu so svojou dcérou *Zuzanou* si budú i naďalej úspešne klesniť cestu k ďalším milovníkom tohto umenia, v čom im prajeme veľa úspechov. ■

Edith Veith

POVALENTÍNSKE ČÍTANIE

Pod týmto názvom sa uskutočnil 20. februára 2014 klubový večer, na ktorom sme sa stretli s dvomi súčasnými slovenskými autorkami – Adrianou Macháčovou a Martinou Solčanskou, písúcimi hlavne pre ženské čitateľky. Príjemnú atmosféru večera dopĺňali hudobné improvizácie poskladané zo známych melódii v podaní bývalého člena Orchestra Gustava Broma Imricha Móziho.

Adrianu Macháčovú naši čitatelia už poznajú nielen preto, že je manželkou súčasného slovenského veľvyslanca v Rakúsku, ale sú jej prvými čitateľmi – pretože to boli práve Pohľady, kde pani Macháčová prvýkrát publikovala svoju tvorbu. Ako nám prezradila, v postavení manželky diplomata – v zahraničí, bez svojich priateľov a príbuzných pociťovala akúsi nespokojnosť s vlastnou sebarealizáciou. Preto si začala zapisovať rôzne príbehy a postrehy zo svojho okolia, ktoré neskôr poskladala do poviedok. Po ich uverejnení v Pohľadoch a úspešnom ohlase sa rozhodla odovzdať ich širšiemu okruhu čitateľov v podobe románu. Vyšiel pod názvom Cudzie vzťahy v roku 2011. Odvtedy jej vyšli štyri ďalšie knihy a pripravuje sa piata (Šokujúca aféra), ktorá bude dokonca s kriminálnym nádychom. Adriana Macháčová stále chodí s otvorenými očami, inšpiruje ju všetko, čo počuje, vidí alebo si prečíta v novinách. Keďže vo svojich románoch opisuje príbehy, ktoré sa môžu stať každému, nečudo, že sa poslucháči na besedách často pokúšajú hádať, ktorá zo známych osobností poslúžila autorky ako zdroj inšpirácie (zatiaľ sa vraj nikdy netrafili!). Za svoj vzor považuje Adrianu Macháčová francúzsku prozaičku Françoise Saganovú, ale veľmi ju ovplyvnil aj dievčenský román Jediná od slovenskej spisovateľky Kláry Jarunkovej.

Martina Solčanská pricestovala na besedu z Mníchova, kde žije, píše a pracuje. Na rozdiel od svojej kolegyne si príbehy hlavne vymýšľa, hoci sa v jej knihách môže objaviť aj skutočná historka, ale tá zaberie spravidla len polovicu jednej strany. Svoju prvú knihu Aprílové dievča napísala ešte ako 12-ročná, keď už mala pocit, že nemá viac čo čítať, lebo všetky dievčenské romány mala už prečítané. Keďže oplýva veľkou fantáziou, rozhodla sa, že si knihu o svojom vysnívanom princovi (vlastne Princovi, pretože tak

Slovenské autorky Adriana Macháčová (vľavo) a Martina Solčanská so svojimi knižkami...

pomenovala jednu z hlavných postáv románu), napíše sama. Táto vyšla v roku 2007, potom nasledovalo jej pokračovanie a ďalšie romány, pričom ten najnovší (Hazard), ako hovorí autorka, odporúča čítať s partnerom a pod prikrývkou... Psychologicko-erotické témy Martine Solčanskej zrejme veľmi sedia – v minulom roku vyhlásilo české vydavateľstvo Albatros anonymnú súťaž o najlepšiu erotickú poviedku inšpirovanú svetovým bestsellerom Päťdesiat odtieňov sivej. Martina Solčanská – ako jediná Slovenka – bola medzi desiatimi víťaznými autormi. Tieto poviedky vyšli knižne v marci t.r. (Inspirace v odstínech šedi). Na otázku, čo najradšej číta, autorka prezradila, že jej najobľúbenejšou knihou je Krstný otec od Maria Puza, ktorú prečítala už najmenej desaťkrát a viackrát si odpozerala aj jej filmové spracovanie.

Na záver sme sa opýtali, ako si autorky obhajujú svoju tvorbu pred tými, ktorí zaznávajú tzv. ženské romány. Obidve spisovateľky jednoznačne povedali, že takýmto kritikom odporúčajú len jedinú: aby si tieto knihy prečítali! Ako vtipne citovala Martina Solčanská jedného zo svojich priaznivcov: kriminálne romány nepíšu žiadni mimozemšťania, takže ani ženské romány nepíšu hlúpe ženy! Veď to nie sú knihy, kde by hrdinky donekonečna opakovali „milujem Ťa“, točili sa okolo šporáku, zbierali recepty alebo vymieňali deťom plienky! V niektorých krajinách sa takáto kategorizácia ani nepoužíva, dobrý román je román a je jedno, či ho napísal muž alebo žena. Napriek tomu sme sa v závere oboch autorkám poďakovali za príjemný večer „ženským“ darčekom – čokoládovými črievičkami... ■

Fotografie: Martin Hromada

... a so sladkými darčekom

VIEDEŇ

MESTO, KTORÉ MYSLÍ NA DETI

Hlavné mesto Rakúska vychádza v ústrety svojim najmenším obyvateľom. Predpokladám, že sa so mnou v tomto názore stotožňujete a že máte podobné pozitívne skúsenosti.

Ako nepracujúca matka som dobrovoľne sprevádzala triedy oboch našich detí po rôznych viedenských múzeách a galériách.

Deti zvyčajne sedávali pred obrazmi na penových podložkách dúhových farieb a spoločne so sprievodcom rozoberali ideový zámer príslušného umelca.

V múzeách sa pohybovali držiac v ruke papier s rôznymi otázkami, na ktoré v rámci pozorovania jednotlivých exponátov hľadali správne odpovede. Na záver nasledovala návšteva ateliéru, kde sa malí návštevníci pokúšali zachytiť prežitie dojmy na papier, do hlíny alebo na iný materiál.

Deťom sa takto nielen vstúpujú do pamäti rôzne kultúrne zážitky, ale múzea či galérie si týmto spôsobom zároveň vychovávajú ďalšiu generáciu svojich potenciálnych dospelých návštevníkov. Navyše od roku 2010 majú mladiství do 19 rokov do všetkých múzeí mesta voľný vstup.

Fotografie: Ingrid Žalneva

Tvorivé dielne vo viedenskej radnici počas vianočných trhov navštevujú tisícky detí

Ďalšími inštitúciami s tematickými ponukami pre deti sú napr. zámok Schönbrunn, Albertina, Spoločnosť pre priateľov hudby (Musikverein), Rakúska národná knižnica, Planetárium, Technické múzeum, Štátna, Ludová i Komorná opera a i. V Hlavnej viedenskej knižnici sa deti môžu započúvať do čítaných príbehov, a to dokonca v rôznych jazykoch. Okrem tejto ponuky je vo Viedni aj celý rad inštitúcií, ktoré sa vyslovne špecializujú na detského návštevníka či diváka, napr. WUK (zameriava sa nielen na kultúrne, ale aj sociálne projekty a workshopy každodenného života), divadlá: Dschungel Wien, Figurentheater Lilarum, Heuschreck – Theater für Klein & Groß, Marionettentheater na zámku Schönbrunn, Märchenbühne Der Apfelbaum, MOKI – Das mobile Theater für Kinder, Theater der Jugend a v neposlednom rade ZOOM Kindermuseum (workshopy a výstavy pre deti, na ktorých sa dá pýtať, skúšať, pozorovať, bádať, tvoriť, ale sa aj hrať, t.j. v malých skupinkách spoznávať všetkými zmyslami svet okolo nás). Dodnes mi ostala v pamäti úžasná expozícia k 250. výročiu narodenia W. A. Mozarta. Najprv si deti vypočuli krátky úvod na stoličkách v tvare Mozartových guľiek, potom sa rozprchli do veľkej miestnosti, kde si obliekali barokové šaty, husími brkami písali notové partitúry, váľali sa v obrovskej posteli s naznačenými plošticami a blchami, v zubárskom kresle si nechali pomalovať zuby na čierno, aby vyzerali ako z 18. storočia, v „apatéke“ miešali zázračné prášky na liečenie všetkých neduhov alebo si na telo prisávali lekárenské banky a pod. V poslednej miestnosti mali k dispozícii rôzne hudobné nástroje, na ktorých mohli muzikovať i komponovať. K celej tejto ponuke pre deti a mládež musíme ešte pridať veľké množstvo zelených parkov, pričom v žiadnom nechýba detské ihrisko – väčšinou ohradené, aby do neho nemohli vstupovať psíčkari (veď pre tých bývajú vyhradené špeciálne priestory), s nápaditými preliezačkami, hompáľčkami a hojdačkami a taktiež pieskoviskom, pri ktorom nesmie chýbať tečúca voda. Hlavné mesto Rakúska sa tak stáva veľmi prijateľným miestom na bývanie pre celé rodiny.

Nečudo, že sa Viedeň každý rok zaraďuje medzi prvé tri najatraktívnejšie mestá s najlepšou kvalitou života na svete.

Keď rozprávam na túto tému na Slovensku, každý si len povzdychne, že naše kultúrne zariadenia na to nemajú peniaze. No z tunajších skúseností viem, že často nejde o finančne náročné podujatia, ide skôr o nápad! Spomínam si, ako nás v jednom múzeu čakala kopa čistého piesku, v ktorom boli zahrabané črepiny z pomalovaných hlinených kvetináčov – deti ich najprv hľadali v piesku a potom zliepali dokopy spolu s profesionálnym archeológom, ktorého sa mohli pýtať na zaujímavosti okolo jeho povolania. V mnohých slovenských mestách sa zrekonštruovali ich centrálné časti, ale akoby sa pritom vôbec nemyslelo na deti, nanovo vydláždené námestia neponúkajú žiaden alebo len miniatúrny kút na preliezanie, hojkanie, hranie sa... Z okien nášho bytu vo Zvolene vidno park pri Technickej univerzite. Každý deň počas školského roka pri peknom počasí sem prichádza minimálne jedna skupinka školákov – družinárov, aby sa tu vyhrali na vzduchu, a to i napriek tomu, že sú tam kôpky psích výkalov. Hoci majú psíčkari možnosť venčiť svojich psov pri neďalekom kanáli, radšej chodia do tohto parku, lebo sú v ňom lavičky, na ktorých sa dá posediť. Tabule zakazujúce vodenie psov do parku vydržali len pár dní... Keď sme sa sťažovali na mestskom úrade, odpovedali nám listom, že v čase ich kontroly žiaden pes potrebu nevykonával... Som rada, že moje deti mali možnosť prežiť väčšiu časť svojho detstva vo Viedni – v meste, ktoré myslí na svojich najmenších obyvateľov, ponúka im čisté ihriská a dostatočné množstvo kultúrneho i športového vyžitia. Navyše, každú nedeľu, sviatok a prázdniny (t.j. v lete počas celých dvoch prázdninových mesiacov!) cestujú školáci do 15 rokov mestskou hromadnou dopravou zadarmo. Aj toto motivuje rodiny k tomu, aby trávil nedele a sviatky zmysluplnejšie, než je naháňanie sa po obchodných centrách. No, veď za nákupmi by aj tak museli vyraziť na Slovensko, pretože v Rakúsku sú obchody v nedeľu zatvorené... ■

Ingrid Žalneva

“Barokví muzikanti”
v ZOOM Kindermuseum

VOLKSGRUPPENBEIRAT DER WIENER SLOWAKEN

Im Jahr 2013 ist die Wahlperiode des VG Beirates ausgelaufen. Wiener Slowaken haben eine neue Nominierung eingereicht. Folgende drei Kandidaten wurden aus den Vereinsorganisationen in das aus sechs Personen zusammengesetzte Gremium bestimmt: Arch. Dipl.Ing. Ingrid KONRAD, Dipl.Ing. Vladimír MLYNAR und Mag. Elena MANDIK. Desweiteren wurden für die kirchlichen oder religiösen Organisationen Pfarrer Lic. Pavol DUBOVSKY und von den politischen Parteien GR und LT-Abg. Petr BAXANT und Bezirksrätin Ricarda REIF nominiert. Alle wurden letztendlich durch die Bundesregierung mit einem eigenen Bescheid bestätigt.

Es ist schwer, Mitglieder eines allgemeinen Vertretungskörpers (sprich z.B. Partei), im Hinblick auf ihre Zugehörigkeit zur Volksgruppe der Wiener Slowaken zu finden. Da sind wir leider bis auf ein paar Ausnahmen zu wenig präsent. In Wien schon gar nicht. Somit haben die Parteien eine fast unlösbare Aufgabe der Besetzung zu lösen. Wer sind die zwei Mitglieder eigentlich? Der GR und LT-Abg. Baxant emigrierte 1984 mit seinen Eltern von CSSR nach Österreich. Heute setzt er sich als sozialdemokratischer Wiener Gemeinderat für einen neuen Sozialismus ein. Er hat eine typische politische Karriere

in Österreich gemacht, dabei 11 Jahre Politikwissenschaften studiert, ist Präsident des Wiener Basketball Verbands sowie des Vereins zur Förderung der Musikschulen Wien. Seit 2008 habe ich persönlich kein einziges Mal mit Hr. Baxant sprechen können, bei den Sitzungen war er nicht anwesend. Ich bin aber überzeugt, dass der junge Mann bald auf die politische Bühne in einer verantwortungsvollen Rolle kommen wird. Über die Bezirksrätin Reif habe ich noch nicht viel herausfinden können. Das werden wir aber nach der nächsten Sitzung nachholen. Positiv ist zu erwähnen, dass Sie auf der konstituierenden Sitzung anwesend war.

Angesichts der geringen Akzeptanz der Volksgruppen im Mehrheitsvolk sind gesetzliche Regelungen und die Einbindung der Volksgruppen in Entscheidungsprozesse der Republik von großer Wichtigkeit. Mit dem Beirat haben wir die Möglichkeit, auf einer offiziellen Ebene mit den Beamten von Bundeskanzleramt zu kommunizieren, auch wenn realistischer Weise unser Einfluss auf Entscheidungen sehr eingeschränkt ist. Oder wird sich etwas in der Zukunft ändern?

Vlado Mlynár

PREJŠŤ TESNOU BRÁNOU

JEDINÝ ZMYSLUPLNÝ CIEĽ ČLOVEKA

Ba hovorím vám: Ľahšie je ťave prejsť cez ucho ihly, ako boháčovi vojsť do Božieho kráľovstva. (Mt. 19,24)

Osobnosť i dielo MUDr. Pavla Straussa – všestranne nadaného a vzdelaného človeka, ktorý celý svoj život zasvätil chirurgii, literatúre a hudbe, sme predstavili v Pohľadoch 2/2012. Útla brožúrka Tesná brána, ktorú Strauss napísal v roku 1950, je pre mňa dielom, ktoré ma mimoriadne oslovilo, lebo vyjadruje presne to, čo cítim. Jeho stála aktuálnosť a naliehavosť myšlienok ma viedli k tomu, aby som práve toto dielko dal preložiť do nemčiny. Trvalo to však celých desať dlhých rokov, kým kniha uzrela svetlo sveta pod názvom Das enge Pforte. Brožúrka vyšla vlani v októbri vo vydavateľstve Frankfurter Literaturverlag vo Frankfurt nad Mohanom – aj vďaka neúnavnosti a obetavosti pani Márie Rákošovej, ktorá spolupracovala s Dr. Gerhardom Weagom, autorom filmu Strauss, dvaja bratia.

Moja úprimná vďaka patrí prekladateľke pani Dr. Gerlinde Zett-Tesche, Prof. RNDr. Florinovi Žigrajovi, MUDr. Jozefovi Straussovi, kardinálovi Meisnerovi z Kolína nad Rýnom, arcibiskupskému úradu z Mníchova, biskupskému úradu v Limburgu, arcibiskupskému úradu v Bratislave, biskupskému úradu v Nitre, Asociácii Live AID, Dr. Gerhardovi Weagovi a v nemalej miere i MR.Dr.med. Petrovi Knechtsbergovi, ktorí pomohli knihu financovať.

Strausova kniha Tesná brána – Die enge Pforte bola prezentovaná na Frankfurtskom knižnom veľtrhu a 23. novembra 2013 na Wienerbuchmesse vo Viedni. So Straussom a jeho dielom poslucháčov oboznámil prof. Tibor Žilka a vybrané texty z knihy čítali Vlado Mlynár a študent Tomáš Jančuška.

Na záver niekoľko Strausových myšlienok:

A nik si neuvedomí, že na svete, kde niet absolútnych hodnôt, len túžba po nich, nie je ani možná absolútna sloboda. A vrchol možnej slobody je uznávať niečo nad sebou. Vrchol možnej slobody je pokora, nepokladáť sa za to najvýznamnejšie. A iný vrchol možnej slobody je láska; milovať všetko viac než seba. A medzi týmito dvoma je napnutá blaženosť ako posledný zmysel slobody.

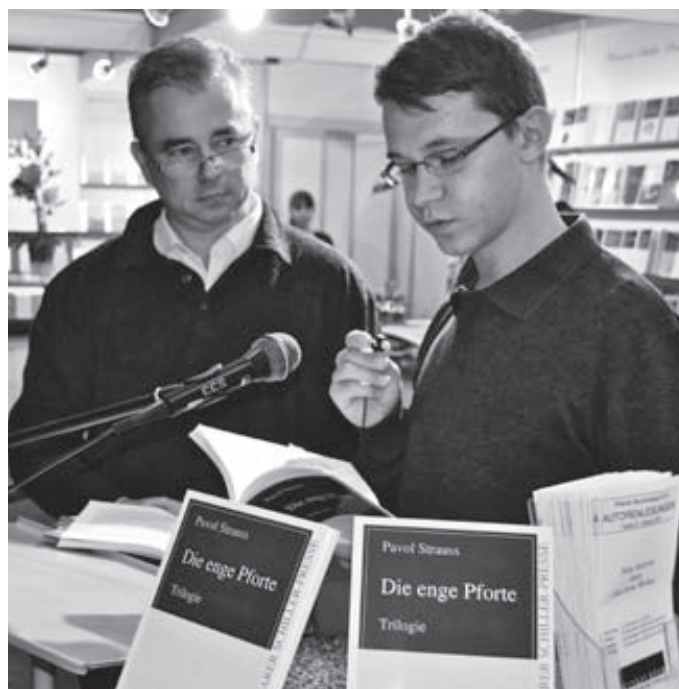

Foto: Martin Jančuška
Vlado Mlynár (vľavo) a Tomáš Jančuška pri prezentácii knihy v rámci Viedenského knižného veľtrhu

Svet hľadal slobodu v zle, sebecke, vo vojne, v hriechu. Hľadal v zle a hriechu to, čo môže byť jedine v Bohu. Sloboda je víťazstvo nad zlom. Sloboda neznačí jesť, čo chceme, ukradnúť, čo chceme, urobiť, čo chceme, ale nezjesť, neukradnúť, neurobiť. Len láska nás robí slobodnými.

Život je teda modlitba. A veru len modlitba je život. Ako sa časom všetko zvrátilo, tak sa i modlitbový život „moderných“ kresťanov obrátil. Žije sa zdanlivo „ta het“ a občas sa odbehne do kostola, Boha „pocítme“ našou prítomnosťou. Malo by to byť obrátene. Život by sa mal vedome stráviť pred prítomnosťou Eucharistie a malo by sa odskočiť do všedného života.

Hlavné dva vnútorné problémy každého človeka sú problémy lásky a utrpenia. Spôsob ich riešenia je miera zrelosti a vnútorného pokroku. Sú také jednoduché, že sa nedajú naučiť. A sú také ťažké, že ich mnohí úplne prostí ľudia rozriešili. Sú kľúčom súladného života a pokojnej smrti. Sú úzko späté, vklbené do seba ako život a smrť. Ale nezačínajú sa životom, nekončia sa smrťou. Kde niet lásky, niet utrpenia. A že je toľko utrpenia, je nádejnou zálohou lásky. ■

Martin Jančuška

Jana Gregor-Rogler

Markgróf Leopold III. z rodu Babenbergerovcov stál v deň svojej svadby s nevestou Agnes, dcérou rímskeho cisára Henricha IV., na svojom hrade na kopci Kahlenberg (dnešný Leopoldsberg). Náhle silný vietor nadvihol nevestin závoj a odvial ho, nevedno kam. Leopold sa na mieste zaprisahal, že závoj jeho milovanej Agnešky nájdu. A tak hľadali a hľadali, ale závoj nemohli nájsť. Pátranie trvalo celých deväť rokov. Až raz na poľovačke našli jeho psy závoj celkom neporušený na bazovom kríku s rozkvitnutými bielymi kvietkami. Keď na to miesto prišiel Leopold, zjavila sa mu Panna Mária a povedala mu, aby práve tam postavil kláštor.

Takto o histórii založenia kláštora hovorí pekná legenda. Spomínaná svadba sa konala v roku 1106

a písomná zmienka o legende pochádza zo 14. storočia. Hrad na dnešnom Leopoldsbergu bol postavený až v 13. storočí a miesto, kde sa našiel závoj, dávno nebolo poľovníckym revírom, ale priestorom osídleným už od obdobia Keltov. Napriek týmto historickým skutočnostiam nám obľúbená legenda o svadobnom závoji dokazuje, že Agnes zohrávala pri založení kláštora dôležitú úlohu.

Patrón Rakúska sv. Leopold – zakladateľ kláštora Klosterneuburg

Markgróf Leopold III. presunul pár rokov po svadbe svoju rezidenciu z Garsu nad Kampom do Klosterneuburgu a založil tu nové sídlo panovníkov aj s kláštorom. Duchovné a štátotvorné motívy boli teda navzájom úzko späté už na začiatku 900-ročnej histórie Klosterneuburgu. Základný kameň na stavbu kláštorného chrámu bol položený 12. júna 1114. Tento rok sa pripravujú veľké oslavy 900. výročia v nedeľu 15. júna. Začnú sa slávnostnou svätou omšou, budú pokračovať sprievodom a dokonca symbolickou ceremóniou polozenia základného kameňa.

Leopold III. bol nazývaný mierny aj pobožný. Z rodu Babenbergerovcov panoval najdlhšie – celých 41 rokov, a to v mieri. Nemiešal sa do vojenských konfliktov, sociálne sa angažoval. Založil aj kláštory Heiligenkreuz (Svätý kríž) a Klein Mariazell (Malý Mariazell) vo Viedenskom lese. So svoju manželkou Agnes mal 17 detí. Najnadanejším dieťaťom bol ich piaty syn, ktorého už ako štrnásťročného vymenovali za prepošta klosterneuburského kláštora. Z histórie je známy ako biskup Otto von Freising. Agnes popri úžasnej úlohe matky založila v Klosterneuburgu ženský kláštor – Chorfrauenkloster.

KLÁŠTOR

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Kláštorný kostol

Po smrti poslednej rádovej sestry v 16. storočí zanikol. Stavba slúži takmer 300 rokov výrobe kláštorného vína, je to dnešný Presshaus. Z bývalého kostola Chorfrauenkirche pravdepodobne pochádza Klosterneuburská madona – najvýznamnejšie dielo rakúskeho stredovekého sochárstva.

Leopold III. zomrel 15. novembra 1136, pár týždňov po vysvätení kláštorného kostola, na následky nehody na poľovačke vo veku 61 rokov. V 15. storočí ho pápež Inocent VIII. vyhlásil za svätého. Od čias vlády cisára Leopolda I. v 17. storočí až dodnes je uctievaný ako patrón Rakúska. Deti Dolného Rakúska a Viedne v deň výročia jeho úmrtia na svätého Leopolda nemusia ísť do školy, ale oslavujú takzvaný „Leopolditag“ (Leopoldov deň). Tradíciu je kľzanie sa po obrovskom sude (jeho objem je 56 950 litrov) „Tausendeimerfass“. Za tento špás sa síce platí, ale výťažok z podujatia je určený na sociálny projekt „Deti ulice“. V tento deň je vystavená aj relikvia Leopoldovej lebky a verejnosť má možnosť vidieť skrinku s Leopoldovými relikviami položenú na 800-ročnom Verdunskom oltári. Oltár je pomenovaný podľa umelca Mikuláša von Verdun, ktorý na pozlátených medených platniach nádherne znázornil príbehy Svätého písma.

Socha sv. Františka

Od 500. výročia svätorečenia Leopolda III. v roku 1985 prepožičiava kláštor Klosterneuburg Leopoldov kríž ako vyznamenanie osobám za mimoriadne zásluhy. Leopold podporoval aj umenie, preto predstavení kláštora vyznamenávajú súčasných umelcov, zaoberajúcich sa náboženskou a humanitnou témou. Cenou mieru sv. Leopolda „St. Leopold Friedenspreis“, a v minulom roku zriadili v priestoroch kláštora galériu Moderny.

KLOSTERNEUBURG

KDE SA STRETÁVAJÚ NEBO A ZEM

Sen cisára Karola VI. o rakúskom Escoriali

Ďalší panovník, ktorý plánoval svoje rezidenčné sídlo preložiť do Klosterneuburgu, bol cisár Karol VI. z rodu Habsburgovcov, otec Márie Terézie. Obnovil myšlienku zakladateľa kláštora – Leopolda III. Obdivoval španielsky El Escorial, vnímal ho ako novú svätýňu kráľa Šalamúna. Podľa jeho vzoru chcel v Klosterneuburgu zjednotiť cisársky palác a kláštor do gigantickej stavby ešte slávnostnejšieho

Kresba kláštora v jednej z cisárskych izieb

charakteru s deviatimi kupolami korunovanými najdôležitejšími habsburskými korunami – jednou s krížom nad kostolom a jednou s dvojitým orlom. Plány vypracoval taliansky architekt Donato Felice d'Allio. Donato navrhol aj vnútorné zariadenie cisárskych apartmánov v barokovom štýle, ako aj ich rozmiestnenie podľa španielskeho dvorného ceremonálu. To znamenalo, že kto mal čím bližší vzťah k cisárovi, tým ďalej mohol vojsť. Mramorová sála s freskami Daniela Grana bola oficiálna prijímacia miestnosť, z nej sa prechádzalo do veľkej „Antecamer“ – predizby, do audienčnej miestnosti, jedálne, druhej antecamer a potom do súkromného priestoru, až do spálne cisára a jeho manželky Alžbety Kristíny. Prepychové apartmány sa zachovali a dajú sa pozrieť v rámci imperiálnej prehliadky kláštora. Karol VI. obýval cisárske apartmány v Klosterneuburgu iba raz. Bolo to v noci zo 14. na 15. novembra 1739 pri príležitosti dvornej púte. O rok na to neočakávane zomrel pravdepodobne na otravu hubami vo veku 55 rokov. Sen o rakúskom Escoriali zostal nespĺnený.

Mária Terézia neprejavila záujem pokračovať v otcovom pláne, pretože zohľadňoval špecificky jeho predstavy. Nákladné stavebné práce v Klosterneuburgu boli pozastavené. Až o 100 rokov neskôr zrealizoval architekt Jozef Kornhäusel z celkového projektu len jedno nádvorie, ktoré existuje aj dnes.

Časť projektu, ako ho plánoval Karol VI., bola dokončená až v roku 2006: v rámci veľkolepo navrhutej prestavby (pri ktorej bola pred kláštorom zriadená o.i. aj podzemná biotepláreň) sa baroková Sala terrena renovovala a prebudovala na prijímanie návštevníkov. K 900-ročnému jubileu ukončil kláštor Klosterneuburg generálnu renováciu v celkovej sume 9,6 miliónov EUR. Kláštor sám uhradil 60 percent nákladov, ostatné prostriedky poskytli rôzni podporovatelia.

Mariéle Bergmann: „Leidkultur“ - Cena mieru sv. Leopolda 2011

Klenotnica kláštora Klosterneuburg

Od 1. mája roku 2011 je klenotnica kláštora Klosterneuburg sprístupnená verejnosti. Pôvodne slúžila ako klenotnica románska stavba – Kaplnka sv. Mikuláša, ktorá musela ustúpiť prestavbe spomínaného Kornhäusela. Pre túto kaplnku boli zhotovené barokové skrine z orechového dreva, ich originály stoja v súčasných výstavných priestoroch klenotnice v kontraste s modernými sklenenými vitrínami.

Veľké uctievanie relikvií bolo hlavným dôvodom, prečo bola založená kláštorná klenotnica. Už syn Leopolda III. Otto priniesol svojmu otcovi relikvie zo svojich štúdií vo Francúzsku. Ľudia v minulosti videli v relikviách obrovský poklad, dnes často obdivujeme skôr umeleckú hodnotu monštrancií, v ktorých sú uložené. Najväčšia a najkrajšia baroková monštrancia Rakúska sa formou podobá bazovému kriku, pod ním kľačí Leopold s poľovníckymi psami. Na bazové kvietky použil zlatník perly, monštrancia je ovitá strieborným závojom a nad týmto zobrazením zakladateľskej legendy o závoji sa zjavuje Božia Matka. Polmesiac z briliantov a smaragdov určený na upevnenie hostie dopĺňa drahokam s reliéfom Troch kráľov. Na toto obdivuhodné zlatnícke dielo venovala jedna zbožná dáma všetky svoje šperky.

Z čias založenia kláštora pochádzajú fragmenty orientálnej bielej hodvábnnej látky uložené v cestovnom oltárikovi sv. Leopolda, viditeľné cez krištáľové sklo na podstavci. V opise sa uvádza, že sú to zvyšky

Zobrazenie legendy o nájdení Agnesinho závoja

Napoleonova izba

Agnesinho závoja. Výskumy potvrdili zhodu s tkanivami nájdenými v Nemecku v hrobch z cisárskeho rodu Salierovcov, odkiaľ Agnes pochádzala.

Stredobodom pozornosti návštevníkov klosterneuburskej klenotnice je Erzherzoghut – arcivojvodský klobúk nazývaný aj svätá koruna Rakúska. Aj formou vyzerá ako koruna, zdobený rubínmi, smaragdami, zafírmami a perlamami. Bol vyrobený podľa vzoru svätoštefanskej koruny v Uhorsku a svätováclavskej českej koruny. Zsvätený je sv. Leopoldovi, preto sa označuje ako Leopoldskrone – Leopoldova koruna. Arcivojvoda Maximilán III. v roku 1616 pobozkal lebku svätého Leopolda a korunoval ju práve zhotovenou korunou. Odvtedy mali z Leopoldovej koruny prejsť na každého nového panovníka sily svätca.

500-ročný omšový kalich zo Slovenska

V priebehu storočí sa nazbierali v klenotnici mnohé liturgické predmety, ornáty, omšové kalichy. V jednej z moderných vitrín je vystavený aj elegantný strieborný pozlátený omšový kalich

z 15. storočia zo Slovenska. Kalich je vyzdobený technikou drôteného emailu, v historických prameňoch sa nazýva aj uhorské dielo – opus hungarorum. Predstavuje kombináciu filigránu – stláčaného tenkého drôtu, v tomto prípade formovaného do tvarov viničných lístočkov, a farebných plôšok emailovej pasty medzi jednotlivými drôtikmi. Táto technika sa vyučovala v 14. storočí v Benátkach a v 15. storočí sa rozšírila na územie Slovenska. Kalich vystavený v klosterneuburskej klenotnici renovovali viedenski zlatníci Brix & Aners v 19. storočí.

Augustiniáni – obyvatelia kláštora Klosterneuburg

Leopold III. povolal do Klosterneuburgu augustiniánov. V súčasnosti ich je tu päťdesiat. Pochádzajú z celého sveta a starajú sa o 28 farností, z toho 24 vo Viedni a okolí, ale o dve aj v Nórsku a dve dokonca v Spojených štátoch amerických. Tradične na svätého Augustína 28. augusta prijímajú do svojich radov novicov. Najvyšším reprezentantom augustiniánov celého sveta je práve opát priamas Klosterneuburského opátstva Bernhard Backovský Can. Reg. Klosterneuburskí augustiniáni si plnia svoje každodenné náboženské úlohy, venujú sa sociálnym projektom, podporujú napríklad Dom sv. Augustína v detskej dedine v rumunskom meste Plojești, uchovávajú vzácne kultúrne pamiatky, ale aj produkujú ušľachtilé vína. Vinárstvo kláštora Klosterneuburg je vďaka svojej 900-ročnej existencii jedným z najstarších v Rakúsku. Rozlohou 108 hektárov obhospodarovanej pôdy patrí k najväčším rakúskym vinárskym podnikom. Jedinečná je rôznorodosť pôdy. Viniče rastú v okolí Klosterneuburgu, Viedne, Gumpoldskirchenu a Tattendorfu, teda v štyroch vinohradníckych polohách rozličného charakteru. A v každej z nich sa pestujú práve tie odrody viniča, ktorým sa v danom teritóriu najlepšie darí. Ochutnať tieto vína možno v jednom zo štyroch poschodí klenbových pivničných priestorov siahajúcich do hĺbky 36 metrov, vo vínoteke alebo v kláštorenej reštaurácii.

Na záver dňa je pôsobivé vypočuť si gregoriánsky chorál augustiniánov v kláštornom chráme a vnímať minulosť aj prítomnosť práve tam, kde sa stretávajú nebo a zem. ■

Das **Stift Klosterneuburg** liegt nordwestlich von Wien und gehört der Kongregation der österreichischen Augustiner-Chorherren an. Der Komplex geht auf eine Stiftung des österreichischen Markgrafen Leopold III. dem Heiligen zusammen mit seiner Frau Agnes von Waiblingen zurück, welche zu Beginn des 12. Jahrhunderts erfolgt war. In späteren Jahrhunderten wurde die Anlage mehrmals erweitert und umgebaut, sodass sie sich heute als eindrucksvolles Konglomerat aus mittelalterlichem, barockem und historistischem Baustil präsentiert. Das Stift Klosterneuburg ist nach wie vor ein lebendiges Zentrum des katholischen Glaubens und beherbergt eine bedeutende Kunstsammlung. In der (seit 2011 zugänglichen) Schatzkammer wird eine besonders kostbare Auswahl an Elfenbeinarbeiten, Goldschmiedearbeiten und Paramenten vom Mittelalter bis ins 20. Jahrhundert gesondert präsentiert, darunter befindet sich auch ein vergoldeter Silberkelch aus dem 15. Jahrhundert aus der Slowakei.

(Vgl. Wikipedia)

Použité zdroje:

Die Donauklöster, Martin Posselt
Wo sich Himmel und Erde begegnen, Stift Klosterneuburg
 Kulturmagazin 2014, Verein der Wiener Fremdenfuhrer
 ARS Lexikon *Výtvarné umenie na Slovensku*,
 Slovenská akadémia vied
<http://www.landesmuseum.net/de/kulturvermittlung/schulen/geschichte/geschichte/hl-leopold>

LYŽOVANIE PRE PAMÄTNÍKOV

Každý z nás sa niekedy pristihne pri spomienkach na staré časy.

Tentoraz ma k spomienkam priviedlo lyžovanie – ako to bolo voľakedy? Naraz som sa vrátil do čias, keď sme si išli zalyžovať na Dachstein a ubytovali sme sa v Gosau. Až ma zamrazilo, keď som si uvedomil, že odvtedy uplynulo už 30 rokov. Bývali sme priamo na svahu, hľadali sme cestu a skoro sme sa dostali na zjazdovku – ešte že sme si všimli ratrák. To boli časy, keď sa nosili permanentky zavesené na krku na gumičke. A určite si každý ešte pamätá, ako tie ostré kartóny lístka skočili do tváre, keď vyleteli z čítača, alebo keď pri zjazde človeka tak dobre prefackali. Každý deň sme vstávali čo najskôr – aby sme mohli permanentku „vyjazdiť“, a samozrejme – keď už bol vleko skoro zavretý, tak sme prekrázli pod lopatu, čo blokovala vchod, a ešte jedna jazda musela byť. Nádhera.

No ale to je všetko normálne – aspoň pre moju generáciu. Pre nás bolo veľkým objavom čosi iné, o čom vám chcem porozprávať. Boli sme už tretí deň na svahu a vždy sme sa čudovali, že z času na čas niekto z lyžiarov zmizol v lese. Medzi stromami, jednoducho stratil sa z dohľadu. Nerozumeli sme tým lesným únikom, a tak sme sa jedného domáceho opýtali, čo to má znamenať. Vraj či nepoznáme Petrocelliho chatu? To teda nie! Tak to treba vidieť. No a hneď sme sa tam pustili, asi 200 metrov medzi stromami, zrazu sa objavil malý domček, z komína sa valil dym. Chatka bez elektriny, len plynová bomba na varenie, sviečky a trocha osvetlenia z plynovej lampy. Prisadli sme si – lebo voľný stôl tam nikdy nebol – a hneď sme sa dozvedeli, že ten starší pán s gitarou je Peter alias Petrocelli. Ako dnes si pamätám jeho výrok – „rozprávam len dvomi jazykmi – po nemecky (samozrejme dialekt) a cez nos“ („durch die Nase“), a to bolo naozaj tak. Doteraz neviem, prečo ho volali Petrocelli. Nevie, či ešte žije, ale

Nezabudnuteľný Petrocelli

rešeršoval som na internete – teraz začiatkom februára by mal 91 rokov. Návšteva jeho chaty je pre mňa nezabudnuteľná. Žiadna hlučná muzika a samoobsluha – tu bolo len to, čo

v ten deň Petrocelli dotiahol z doliny a čo nezjedli turisti počas dňa.

Správny smet...

Ale bolo úžasné vidieť v podvečer, ako sa vrcholky Álp zafarbili do zlata. Sedieť pri varenom vínu alebo Jagatee, počúvať historiky Petrocelliho a čakať na západ slnka. No a potom za mesačného svitu spolu s poslednými hosťami sa spustiť do doliny (to je teraz samozrejme všetko prísne zakázané). Niektorí nemeckí turisti si mysleli, že vypijú viac ako domáce učiteľky tanca, pardon – vlastne lyžovania – ale nebolo to tak. Raz sme videli, ako dve inštruktorky ťahali opitého turistu do doliny. Keďže sa už nevedel postaviť na lyže, tak s ním balansovali dolu medzi lyžami a ani necítil, že mu práve prešli cez ucho a tak „trochu“ krvácal. Ale náladíčka bola jedinečná.

Keď vychádzam z jednej tých typických vymeniteľných reštaurácií na svahu, keď vonku hučí DJ Oetzi a stovky ľudí hľadajú miesto – vtedy si spomeniem na Petrocelliho a dúfam, že tá jeho chata ešte existuje... ■

SPOMIENKA NA FAŠIANGY

... dve hippiesáčky ...

Fotografie: Ingrid Žalneva

... kovbojka si odskočila z ródea a priviedla so sebou aj včielku...

... zabávala sa aj indická tanečnica, párik zo šantánu a veľa iných masiek

Milé deti,

viete, akých kníh je na svete najviac (keď nepočítame biblie a korány)? O mravcoch! Nedávno som o tom čítala a vôbec sa tomu nečudujem. Mravčie spoločenstvá fascinovali ľudí už oddávna. Určite ste aj vy niekedy pozorovali týchto drobných, neúnavných tvorčekov, ako nosia náklad, často väčší než sú ony samy, ako sa medzi sebou dorozumievajú alebo ako prenášajú svoje vajíčka. Krútime nosom, že vás to nezaujima? Lebo ak potrebujete niečo vedieť o mravcoch, tak predsa vôbec netreba ísť do prírody, pretože vám na to postačí internet? Nuž, na internete nájdete určite zaujímavé informácie, ale niečo vám prezradím: my sme ako deti položili steblo trávy do mraveniska, počkali krátku chvíľu, kým na steblo vyliezlo dostatočne veľa mravcov, ktoré ho v rámci obrany postriekli kyselinou mravčou, potom sme to steblo vybrali a olízali! Tú príjemnú, kyslú chuť na jazyku vám internet nevyčaruje!

Vonku začína byť príjemne teplo. Tak odložte aspoň na chvíľu svoje smartphony a iPady, vybehnite von, pozorujte svet okolo seba a žasnite! Ved' aj Albert Einstein - veľká vedecká kapacita - tvrdil, že človek žije len z úžasu nad svetom. Keď človek prestáva žasnúť, tak prestáva vraj žiť.

S prichádzajúcou jarou vám prajem veľa okamihov a zážitkov, pri ktorých môžete žasnúť!

Vaša Ina

FAŠIANGY SO ŠAŠOM MAROŠOM

V nedeľu popoludní 23. februára zavládla v spolkových priestoroch veselá fašiangová nálada. Už okolo pol štvrtej, teda s polhodinovým predstihom sa do spolku ponáhľali princezničky, víly, čarodejnice, lienky, indické tanečnice, trochu neskôr sa tam vkrádali rôzni zbojníci, piráti, rytieri, batmani, futbalisti, draci, psíkovia a rôzne iné zaujímavé postavičky.

Fotografie: Denisa Abd Gavard

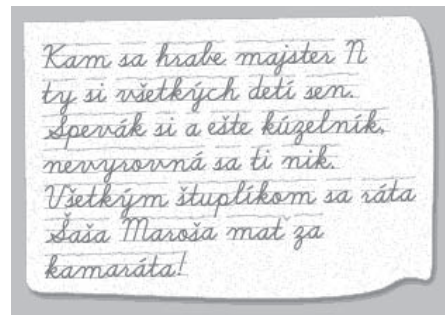
Šašo Maroš v akcii

Napokon tesne-tesne stihol prísť aj šašo Maroš s kamoškou Eliškou. A potom to celé vypuklo! Šašo Maroš vymyslel pre deti celý kopec zábavných súťaží a hier, zaujal všetkých hudobnými hádankami či

vlastnoume vynájdennými kvízmi a spolu s dídžejkou Elkou roztancovali malých aj veľkých na naozajstnej diskotéke.

Nechýbali najznámejšie detské piesne, ani horúce hitparádové hity. V zábavnom pesničkovom programe, v ktorom sa šašo Maroš s deťmi vybláznil, ale pritom ich naučil aj jednoduché pesničky, striedali sa ako na bežiacom páse žrebovanie skupín karnevalových masiek, predstavovanie masiek so slávnostnými fanfárami, špeciálne úlohy a karnevalové súťaže pre každú skupinu masiek a, samozrejme, rôzne šašovinky. Celá táto fašiangová zábava trvala vyše dvoch hodín. Našťastie sme mali v spolku dosť lekárov a sestričiek, ale aj čarodejníc, ktorí aj tých najunavenejších rýchlo prebrali k životu. ■

Elena Mandik

Najpočetnejšia bola jednoznačne skupinka princezien a víl

NOVÁ AKTIVITA V SOVE! KURZ KREATÍVNEHO TANCA

Elena Repka

Kreatívny tanec je o úžasnej energii, výbornej hudbe a zážitku z tanca, pričom podporuje umeleckú

vnímavosť, fantáziu a tvorivosť dieťaťa. Kurz kladie dôraz na kreativitu i tanečnú techniku. Počas tréningu sa deti zoznámia so základmi klasického tanca (baletu), rytmikou a ľudovým tancom, ako aj s technikami scénického tanca. Predmetom hodiny je aj nácvik choreografie, s ktorou sa deti budú prezentovať na konci semestra.

Kurz vedie Mgr. Elena Repka, ktorá s tancom začala už ako dieťa v Detskom folklórnom súbore Ratolesť v Detve, neskôr účinkovala v súboroch Podpoľanec, Marina a Gymnik. Okrem ľudového tanca sa venovala aj klasickému scénickému tanču v Tangere Dance Studio a indickému klasickému divadlu Bharatanatyam. Po absolvovaní štúdia v odbore pedagóg tanca pôsobila ako tanečná pedagogička a choreografka v DFS Trávnicek, FS Podpoľanec, Ballett -Treff Karlshorst

(Berlin) a zúčastnila sa mnohých tanečných festivalov. Vo Viedni žije od roku 2012 a okrem tanca pre deti sa venuje aj slovenskému folklóru a indickému klasickému tanču.

Kurz kreatívneho tanca pre deti sa bude konať každý pondelok od 16.00 do 17.30 hod. v spolkových priestoroch. ■

Bližšie informácie a prihlášky: tel.: 0699 15003207, e-mail: elena.repka@web.de

Na hodine kreatívneho tanca

Fotografie: archív E. Repky

SOVÍČAT PRIBÚDA!

Víkend je vždy príslubom relaxu a oddychu. Ja osobne sa na víkend teším nielen pre samotný relax, ale hlavne kvôli mojim sovíčatám, s ktorými sa v sobotu stretávam v spolku. Počet detí z mesiaca na mesiac rastie a tento stúpajúci záujem ma teší a zároveň zaväzuje.

Počet mladších žiakov sa pohybuje od 12 do 15 detí vo veku od 2,5 – 7 rokov. Pri tomto počte a vekovej rozdielnosti bolo treba deti rozdeliť do dvoch skupín, a to do jednej detí predškolského veku a do druhej detí mladšieho školského veku. Malé deti si na hodinách rozvíjajú slovnú zásobu, grafomotoriku, jemnú motoriku, oromotoriku, orientačné a matematické predstavy, a to všetko formou hry a zábavy. Malí školáci popri tom riešia gramatické úlohy, zo slabík tvoria nové slová a zoznamujú sa s ich významom a zároveň majú možnosť popísať celú tabuľu. Toto rozdelenie je pre deti atraktívnejšie a vďaka aktívnej pomoci rodičov a starých rodičov je aj možné. Veľkou oporou pri mojej práci je vždy

ochotná a pripravená pomôcť pani Vierka Steinerová, ktorá vedí na hodiny slovenčiny svoju vnučku Unu už druhý rok. Za jej pomoc som jej vďaka a úprimne ďakujem. Musím však poznamenať, že aj spolupráca s ostatnými mamičkami je veľmi dobrá a ústretová. Niekedy nám je hodina príkrátka. Ale keďže už čakajú na hodinu ojazstní školáci, nič iné deťom neostáva, len sa pobaliť a ísť. Starší žiaci sa zoznamujú s gramatickými záhadami slovenčiny, ktoré odhaľujú so záujmom a hlavne s humorom. Je obdivuhodné, ako deti v sobotu prídu vždy pripravené a so

záujmom naberajú nové poznatky. Nedá mi nepochváliť Jasmin, ktorá nevynechala snáď ani jednu hodinu, takisto Pauli a Adamko. Záujem a snaha aj ostatných detí sú veľmi potešujúce a chvályhodné.

Verím, že tento stúpajúci záujem bude pokračovať. Veď možnosť spoznať slovenské ľudové hry, piesne a riekanky, komunikovať so seberovnými v slovenčine, porovnávať si získané poznatky v kolektíve nie je v cudzom jazykovom prostredí také bežné a samozrejmé. ■

Mária Kolek

Usilovné sovíčatá na hodine slovenčiny v našom spolku

Foto: archív M. Kolek

ARTDAYS 2014

Marek Guman

Tento umelec patrí k mladej generácii na pozadí neopostmoderny v slovenskej kultúre. Jeho diela nesú jasné, dobre zrozumiteľné posolstvo. Spájajú performatívny prístup a záujem o paradox, pričom osciluje medzi roman-

ticky estetizujúcim prístupom a racionálnym odstupom. Tému reality a nereality chápe ako aktuálny kultúrny problém, i ako svoju autentickú pozíciu, z ktorej môže svojím dielom prehovárať k divákovi.

Marek Guman sa popri výtvarnej tvorbe intenzívne venuje organizovaniu maliarskych sympózií, workshopov, pedagogickej činnosti. Jeho základným cieľom je rozvíjanie tvorivých schopností, zručností a kreativity. V lete sa predstaví na workshope v Bad Gastein, ktorý aj odborne povedie. Svoju školu maľby a kresby chce otvoriť koncom roka aj vo Viedni a svojou tvorbou by sa chcel predstavíť aj v Slovenskom inštitúte vo Viedni.

Marek Guman o možnosti výtvarne tvoriť, byť kreatívny:

Je to krásna vec. Zároveň to vnímam ako istú zodpovednosť – byť postavený pred určité otázky, ktoré odniekiaľ prichádzajú a naliehajú, aby som sa k nim výtvarne vyjadril. Pre výtvarne cítiaceho človeka je táto možnosť veľkým darom. Navyše, človek sa pri tvorbe o sebe veľa dozvedá.

Marek Guman o tom, prečo ho maľovanie oslovilo a stále baví:

Pred štúdiom na vysokej škole ma maľba oslovovala celkom inak, mal som o nej iné predstavy. Niekedy začiatkom nového tisícročia som si po kúskoch začal hľadať svoju platformu. Prispieva k tomu aj každodenný život, osobný alebo spoločenský. Hlavne v zložitejších chvíľach som začal výtvarne hľadať témy, ktoré sa najviac blížila k tomu, čo by som maľbou chcel povedať. Tým však nemám na mysli správu o stave sveta, ale ten moment, keď objavujete, ako vidíte, cítite a premýšľate nad sebou, nad človekom, vecami okolo vás.

Fero Paluška – nezávislý výtvarník

Výtvarné umenie Fera Palušku určite osloví mnohých, pretože jeho paleta výtvarných diel je veľmi pestrá. Vo svojej tvorbe prešiel rôznymi fázami – od klasickej olejovej maľby zátiší a prírody, pastelových abstraktných variácií až po akrylový abstraktný expresionizmus. V súčasnej tvorbe dominuje po-

citová maľba so slabými náznakmi reálnych prvkov, respektíve akvarelová tvorba mestskej architektúry. Má za sebou bohaté skúsenosti, ktoré získal pod odborným vedením viacerých slovenských výtvarných umelcov. Je členom Detvianskej umeleckej kolónie, ako aj Umeleckej besedy Slovenska.

www.feropaluska.com

„Ak počuješ vnútorný hlas, ktorý hovorí: ‚Nevieš maľovať‘, tak maľuj a ten hlas bude umlčaný.“

Vincent Van Gogh

Pamätáte si, ako ste radi čarovali, kreslili a maľovali, keď ste boli deti? Radi si na túto bezhraničnú radostnú tvorivosť spomínate? Vždy ste si chceli nakresliť či namaľovať vlastný obrázok, ale neverili ste si, alebo ste proste nezačali? Svoje sny alebo návraty do detstva nemusíte odkladať, stačí, ak prídete na výtvarný pobyt v krásnom alpskom prostredí Gasteinského údolia v príjemnom hoteli Helenenburg. Počas tohto týždňa zistíte, že vaše schopnosti sú neobmedzené, treba len chcieť vyskúšať aj nepoznané. A pre tých, ktorých výtvarná kreativita už oslovila, ponúka sa možnosť naučiť sa niečo nové pod odborným vedením. V júni sa uskutoční už 3. ročník výtvarného pobytu pre začiatočníkov a pokročilých v malebnom Bad Gastein. Kresba a maľba, ako aj spoznávanie zaujímavých ľudí a aktívny oddych bude cieľom tohto pobytu. Lektorom bude mladý slovenský profesionálny výtvarník a pedagóg Marek Guman, ktorý vás zavedie do tajov výtvarného umenia a hry s farbami. Na vernisáži v piatok 13. júna predstavia svoje diela nielen účastníci pobytu a Marek Guman, ale zároveň bude vystavená tvorba slovenského výtvarníka Fera Palušku, ktorý tento rok oslavuje krásne životné jubileum. Časť jeho tvorby budete mať možnosť obdivovať počas letnej sezóny v priestoroch hotela Helenenburg. Prídte sa pozrieť, budete milo prekvapení.

„Každé dieťa je umelec, problémom je zostať umelcom v dospelosti.“

Pablo Picasso

Myšlienka zorganizovať takýto kreatívny pobyt venovaný aktívnej dovolenke spojenej s kreslením a maľovaním nevznikla náhodou. Azda každý z nás v určitom období života zatúži vyskúšať niečo nové, byť tvorivý. Súvisí to zaiste s našim viacerozmerným vnímaním, s prekračovaním horizontov, novými skúsenosťami a rozmermi nášho života. V jednom takom okamihu som mala potrebu vykročiť iným smerom, venovať sa niečomu diametrálne odlišnému od môjho zamestnania, od mojich vtedajších záujmov. A tak som sa rozhodla vycestovať na jeden týždňový kreatívny pobyt. Možnosť na kreatívne sebavyjadrenie sa vtedy núkala veľa. Aj keď ma veľmi lákala fotografia, rozhodla som sa pre maľovanie. A odvtedy je fenomén výtvarné umenie súčasťou môjho života.

„Predstavivosť je začiatok kreativity.“

George Bernard Shaw

Keď som sa začala zaoberať tým zvláštnym putom, ktoré ma spája s výtvarným umením, zistila som, že je to kreativita. Potreba tvorivosti je v nás veľmi silná a spravidla nás deň čo deň. Albert Einstein vraj povedal, že kreativita je, keď sa naša inteligencia začne hrať. Niečo na tom asi bude. Je to krásna a zábavná hra, najmä keď si uvedomíte, že mýliť sa je ľudské a nikto učený z neba nepadol. Pojem kreativita je odvodený od latinského slova creatio, čo v preklade znamená tvorbu. Tvorivosť nie je vopred daná vlastnosť len niektorým ľuďom, ale každý je ňou do istej miery obdarený a každý ju môže rozvíjať. Kreativita je rovnako dôležitá vo vzdelávaní, hudbe, reklame, literatúre, ako aj výtvarnom umení. Kreativita je dôležitá aj v tom, ako naše pocity, myšlienky, nápady, osobnosť ovplyvnia našu tvorbu a prenesú sa do nového diela. Výtvarné diela sa nám prihovárajú, otvárajú našu dušu, rozširujú naše horizonty.

KREATÍVNY VÝTVARNÝ TÝŽDEŇ

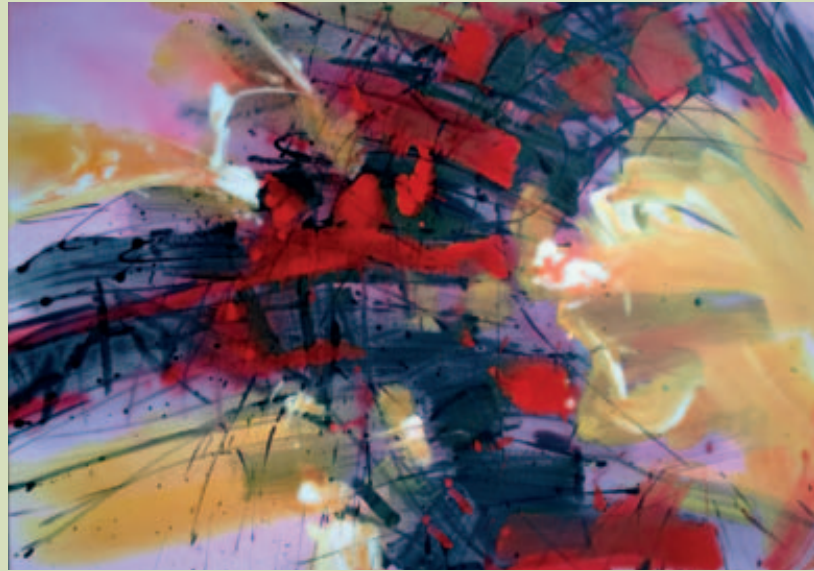
(7. – 14. 6. 2014) pre začiatočníkov
a pokročilých v alpskom prostredí
Bad Gastein

Fotografie: archív umelcov

Abstraktné dielo Mareka Gumana

Fero Paluška: Na krídlach fantázie I.

„Kreativita je nákazlivá, podajte ju ďalej.“

Albert Einstein

Existuje veľa spôsobov tvorby. Ale len ten jeden
je váš – váš svojský, vám vlastný spôsob a štýl.
Podte si to vyskúšať, darujte si týždeň oddychu,
kreativity a výtvarnej tvorby v krásnom prostredí.

Na stretnutie s vami sa teší Zuzana Lettner
Informácie: lettnerova@gmail.com

Marek Guman: Pytláci, 2014

Fero Paluška: Na krídlach fantázie II.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: 1 rok / € 23,-
2 roky / € 42,-
Študent: 1 rok / € 7,-
2 roky / € 12,-
Podporujúci člen: 1 rok / € 50,-

PSK 60000 Kontonummer 92040212

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
Programmänderungen vorbehalten!

Lektorka nemeckého a slovenského jazyka Vám ponúka tieto služby:

- individuálne doučovanie nemeckého a slovenského jazyka
- preklady inzerátov zo slovenského do nemeckého jazyka
- poradenstvo pri zostavovaní životopisu

Termín: Doučovanie možné podľa dohody vždy v piatok.

Miesto: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Kontakt: Mgr. Angela Michelitsch, Po – Pia: 16:00 – 19:00

Tel.: 0699/17 247 812

E-Mail: poradenstvo@gmx.at

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:
adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok - Österreichisch-Slowakischer Kulturverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Zuzana Lettner, Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Články podpísané menom alebo skratkou autora nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

**REDAKČNÁ UZÁVIERKA
ČÍSLA 2/2014 JE 30. JÚNA 2014**

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
Úradné hodiny: utorok: 09.00 – 10.30
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15
F 0043(0)1/595 57 99
rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at

**Rímskokatolícke bohoslužby
v slovenskom jazyku**

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche,
Jacquingasse 53, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.

**Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt**

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-